

PATVIRTINTA
Panevėžio lopšelio-darželio „Žvaigždutė“
direktoriaus 2025 m. liepos 1 d.
įsakymu Nr. V-128

PANEVĖŽIO LOPŠELIO-DARŽELIO „ŽVAIGŽDUTĖ“ IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

Panevėžio lopšelis-darželis „Žvaigždutė“ (toliau – Mokykla), adresas Statybininkų g, 17, Panevėžys, LT-37365 yra biudžetinė, pelno nesiekianti, Panevėžio miesto savivaldybės įstaiga

Įstaigos tipas – lopšelis-darželis.

Mokomoji kalba – lietuvių.

Mokykla yra juridinis asmuo.

Požiūris į vaiką ir jo ugdymą(si).

Kiekvieno vaiko raida ir ugdymasis pasižymi individualiais bruožais. Vaikystėje raidos procesai sudaro prielaidas vaikų ugdymui(si), o kokybiškas ugdymas skatina vaikų raidą bei padeda plėtoti vaiko galias įvairiose srityse.

Ugdymą grindžiant humanistine filosofija, siekiama girdėti vaiką, jį pažinti ir atliepti jo poreikius, kuriant šiltus tarpusavio santykius ir palankią emocinę bei fizinę aplinką, akcentuojant gamtinės, socialinės ir kultūrinės aplinkos įtaką vaiko ugdymui(si) bei plėtojant ekologines bei gamtosaugines nuostatas per asmeninę patirtį. Siekiama gerbti ir vertinti kiekvieno vaiko individualumą, pabrėžiant sveikatos, fizinio aktyvumo, saviraiškos ir savirealizacijos galimybių svarbą, realizuojant jas aktyviais ugdymo(si) metodais.

Ugdymą(si) grindžiamos vertybės.

Programoje pateikiamos pamatinės vertybės, kuriomis grindžiamas visas Programos turinys. Vaikų ugdymasis grindžiamas požiūriu į vaiką ir jo ugdymą(si) sąlygotomis vertybėmis:

- vaiko orumas – kiekvieno vaiko autentiškumo, unikalumo pripažinimas ir pagarba;

- vaiko gerovė – puoselėjamas vaiko saugumas, sveikata, skatinama darna su kultūrine, socialine bei fizine aplinka;
- saviraiškos laisvė – kiekvieno vaiko kūrybiškumo, laisvės išreikšti save pripažinimas, palaikymas ir skatinimas;
- lygiavertis dalyvavimas – lygiavertėmis sąveikomis grindžiamo ugdymo(si) vertės pripažinimas, sudarant maksimalias sąlygas kiekvienam vaikui dalyvauti bendrame ugdymosi procese ir pašalinant ugdymosi kliūtis;
- lygiateisiškumas ir teisingumas – vienodų teisių augti ir ugdytis visiems pripažinimas, užtikrinant galimybes kiekvienam vaikui optimaliai vystyti ir reikšti savo potencines galias nepriklausomai nuo priežasčių, susijusių su lytimi, sveikata, socialine ir kultūrine padėtimi. Minimizuojamos atskirties ir diskriminavimo galimybės, atstovaujama vaiko teisėms mokykloje ir už jos ribų;
- pagarba, tolerancija ir atvirumas įvairovei – atviros, pagarba, empatija ir tolerancija grindžiamos ugdymo(si) aplinkos kūrimas, pripažįstant įvairovę kaip vertybę ir sudarant sąlygas visiems vaikams sėkmingai dalyvauti, natūraliai priimant prigimtinius ir kultūrinius skirtumus;
- bendruomeniškumas, demokratija ir pilietiškumas – pagarba asmeniui grindžiamos demokratinės aplinkos kūrimas, priklausymo bendruomenei jausmo puoselėjimas, atsakomybės už save ir kitus ugdymasis;
- kultūrinis tapatumas – pagarbos savo šalies kultūrai (gimtajai kalbai, etninei kultūrai, tautos istorijai) puoselėjimas, padedant vaikui išreikšti save kaip savo šalies kultūros dalyvį ir kūrėją ir pozityviai priimti kitų kultūrų savitumą.

Ištaigos savitumas.

Mokykla bendro tipo ugdymo įstaiga, teikianti ikimokyklinį ir priešmokyklinį ugdymą vaikams nuo vienerių iki septynerių metų.

Ugdymo modelis – 10.48 val. Grupių darbo laikas skirtingas: (6.30-17.18), (7.00-17.48) ir (7.30-18.18). Grupės formuojamos pagal vaikų amžių. Esant poreikiui, gali būti komplektuojamos mišraus amžiaus vaikų grupės. Kiekvienu individualiu atveju, priimant vaikus, atsižvelgiama į vaikų tėvų pageidavimus.

Ugdomosios veiklos prioritetai: gamtosauginis ugdymas, sveikatos saugojimas ir stiprinimas, sportinė veikla, patyriminis ugdymas.

Mokykla įgyvendina tarptautinę Gamtosauginių mokyklų programą, projektus „Futboliukas“, „Lietuvos mažųjų žaidynės“ (LTMŽ).

Įstaiga yra respublikinės ikimokyklinių įstaigų asociacijos „Sveikatos želmenėliai“ narė.

Įrengta Jaunojo gamtininko studija su interaktyvia lenta.

Mokyklos teritorijoje įrengta lauko klasė, erdvės tyrinėjimams, šiltnamiai, vabzdžių viešbutis, pojūčių takas, sodinamas sodas, vaistažolių erdvės, futbolo-krepšinio aikštelė, rengiama pakyla.

Įstaigoje įrengta Jaunojo gamtininko studija su interaktyvia lenta, atskiras kabinetas papildomai vaikų veiklai.

Ugdymo turinys, praturtintas inovatyviomis STEAM priemonėmis, suteikia galimybę ugdyti smalsų, kūrybišką, gebantį bendradarbiauti sprendžiant problemas, vaiką.

Įgyvendinant programą, į veiklą integruojama tarptautinė socialinių įgūdžių programa „Zipio draugai“, kurios pagalba vaikai mokosi įveikti kasdieninius emocinius sunkumus: atstūmimą, vienatvę, patyčias ar priekabiavimą, sunkius pokyčius; socialinio-emocinio intelekto ugdymo programa „Kimochois“ bei pradėta integruoti socialinio ugdymo programą „Siautukai“.

Specialiųjų poreikių turintiems vaikams teikiama logopedo, specialiojo pedagogo, esant poreikiui – mokinio padėjėjo pagalba.

Ugdytinių tėvų pageidavimu įstaigoje veikia neformalaus ugdymo šokių, krepšinio, futbolo, lego, gamtos pažinimo būreliai.

Vaikai ir jų poreikiai.

Mokykloje ugdomi vaikai nuo vienerių metų iki mokyklos. Ikimokyklinio ugdymo programa (toliau – Programa) skirta vaikams nuo 1 m. iki 6 m., jų šeimoms ir pedagogams.

Programa sukuria prielaidas užtikrinti pagrindinių, kiekvienam vaikui aktualių poreikių tenkinimą ir turtinimą, vaiko individualių galių plėtojei, kiekvieno vaiko pažangai:

- žaidimo poreikis – turėti galimybę pasirinkti žaidimo vietą, dalyvius, žaislus, priemones. Pripažįstama žaidimo vertė. Nuolat stebėdami ir esant tinkamoje situacijoje jautriai įsitraukdami į žaidimus, suaugusieji padeda vaikams augintis žaidimo gebėjimus;
- saugumo poreikis – jaustis saugiam, gerbiamam, matomam, girdimam, tinkamai globojamam, sulaukti paramos ir pagalbos, kai jos reikia. Ugdat vaikus rūpinamasi ne tik užtikrinti jų saugumą, bet ir juos pačius pagal jų galias įtraukti į rūpinimąsi savo bei kitų saugumu;
- draugysčių poreikis – turėti vieną ar keletą artimesnių draugų, jausti bendrumą, lygiavertiškumą su kitais, kitų paramą, jaustis priimamam. Sukuriama ugdymo(si) aplinka, skatinanti vaikus tyrinėti ir atrasti, gyventi ir veikti drauge;

- komunikavimo poreikis – dalintis su kitais emocijomis, mintimis, idėjomis žodžiu ir nežodinėmis priemonėmis (mimika, judesiu, piešiniu, muzikos kūrinio ir pan.). Vaikams sudaromos sąlygos išbandyti įvairias komunikavimo su vaikais ir suaugusiaisiais priemones ir atrasti pagarbaus, veiksmingo bendravimo būdus;
- pažinimo džiaugsmo poreikis – smalsauti, tyrinėti, klausinėti, aiškinti(s), kurti ir išbandyti, džiaugiantis naujais atradimais ir gebėjimu pažinti;
- kūrybinės saviraiškos poreikis – tyrinėti ir atrasti unikalias savo kūrybines galias per įvairias veiklas. Kuriamos galimybės spontaniškoms ar kryptingoms veikloms. Padedančios atsiskleisti vaikų gabumams, savitai raiškai;
- unikalūs kiekvieno vaiko poreikiai, tarp jų ir specialieji ugdymosi poreikiai.

Tėvų (globėjų) ir vietos bendruomenės poreikiai.

Mokyklos paskirtis – bendradarbiaujant su šeima ugdyti vaiką, siekiant tenkinti jo poreikius ir auginti galias.

Mokyklos bendruomenė bendradarbiaudama su ugdytinių šeimomis gerbia, vertina ir puoselėja šeimos vaidmenį vaiko ugdyme.

Tėvai – lygiaverčiai ugdymo partneriai ir ugdymo(si) proceso dalyviai, drauge su mokytojais sprendžiantys vaiko ugdymo klausimus.

Tėvai patys pasirenka jiems priimtinus dalyvavimo Mokyklos, grupės veikloje būdus.

Mokykloje pripažįstami ir gerbiami šeimų kultūriniai ir socialiniai skirtumai bei laikomasi konfidencialumo.

Tėvams (globėjams) leidžiama susipažinti tik su jų vaiko pasiekimų aplanku ar kitais asmeniniais duomenimis. Mokyklos bendruomenė gerbia kiekvienos šeimos privatumą, orumą ir autonomiją.

Šeimos ir mokyklos bendradarbiavimas grindžiamas abipuse pagarba, pasitikėjimu, lygiaverte dialogine partneryste. Visi su vaikų priežiūra ir ugdymu susiję klausimai sprendžiami komunikuojant, tariantis, konsultuojantis šeimoms ir mokyklos darbuotojams pagal jų atsakomybės ribas.

Ugdytiniui atvykus į įstaigą, mokytojas bendraudamas su tėvais pokalbio metu siekia išsiaiškinti kokios vaiko vertybės, gebėjimai bei įgūdžiai buvo ugdomi šeimoje, kokios individualios savybės dominuoja, kokie tėvų lūkesčiai, vaiko poreikiai ir pan.

Regiono ypatumai: veiklos susijusios su savo regionu, miestu.

Panevėžys – Šiaurės Lietuvos miestas – Aukštaitijos sostinė. Miestas įsikūręs abipus Nevėžio upės. Artimiausiose įstaigos aplinkos objektuose: prie Nevėžio upės, vaistinėse, pašte, šeimos klinikoje, prekybos centruose, kirpyklose, gėlių parduotuvėse, vaikų bibliotekose „Žalioji pelėda“, „Žiburėlis“, Panevėžio apskrities G. Petkevičaitės–Bitės viešąją bibliotekoje, Kultūros ir poilsio parke ugdytojai ir ugdytiniai turi galimybę nuolat pažinti, tyrinėti, stebėti gyvą ir negyvą gamtą, formuoti įvairias sąvokas. Per mieste organizuojamas tradicines šventes: miesto gimtadienį, Vaikystės, Joninių šventes, Kaziuko mugę, vaikai gali geriau pažinti Aukštaitijos kraštą, žmonių gyvenimo būdą, puoselėjamas tradicijas, vertybes, pajusti pagarbą ir meilę gimtajam miestui. Įstaigos vaikai turi galimybę dalyvauti Panevėžio kraštotyros muziejaus edukacinėse programose, stebėti muziejaus ekspozicijas, lankyti organizuojamas parodas. Ugdytiniai jutiminį suvokimą ir vaizduotę gali lavinti Panevėžio parodų rūmuose, Galerijoje XX, Vaikų estetinėms nuostatom: meniniam skoniui, suvokimui, išraiškai ir pažintinėms galioms, bei vertybinėms nuostatom formuoti didelę ugdomąją reikšmę turi lankymasis J. Miltinio, Lėlių vežimo, Muzikinio teatro, Panevėžio Kultūros centro organizuojamuose spektakliuose ir renginiuose.

Didelė pažintinė reikšmė teikiama ekskursijoms į Panevėžio gaisrinę, policijos komisariatą, Panevėžio raj. Medikonių kaime esantį „Alpakų ūkį“, Janinos sraigių ūkį, Anykščių raj. „Arklių muziejų“. Ypač vaikų mėgstamos ekskursijos, edukacinės programos Panevėžio gamtos mokykloje.

Mokytojų ir kitų specialistų pasirengimas, kompetencijos.

Mokykloje dirba kvalifikuoti ikimokyklinio, priešmokyklinio, meninio ugdymo mokytojas, logopedai, specialusis pedagogas, kurie geba kokybiškai, kūrybiškai ir inovatyviai ugdyti vaikus.

Veikia Metodinė Taryba, padedanti spręsti įvairius ugdymo klausimus.

Pedagogai – vaiko pagalbininkai, patarėjai, padedantys vaikui augti ir tobulėti., siekiantys pažinti kiekvieno vaiko individualybę.

Ugdytojai didelį dėmesį skiria profesiniam tobulėjimui, nuolat kelia savo kvalifikaciją. Organizuojami tikslingi personalo mokymai.

Visuomenės sveikatos priežiūros specialistas padeda mokytojams ugdyti vaikų higienos ir sveikos gyvensenos įgūdžius, atlieka prevencinį darbą.

Mokytojų kolektyvas motyvuotas, siekiantis dirbti prasmingai, gebantis integruoti naujas ugdymo turinio technologijas bei priemones.

Ikimokyklinio ugdymo programos ir strateginių dokumentų sąsajos.

Panevėžio lopšelio-darželio „Žvaigždutė“ ikimokyklinio ugdymo programa „Žvaigždynėlis“ parengta vadovaujantis Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2023 m. rugsėjo 4 d. įsakymu Nr. V-1142 „Dėl ikimokyklinio ugdymo programų gairių patvirtinimo“, Ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašu, Ikimokyklinio ugdymo metodinėmis rekomendacijomis, Metodinėmis rekomendacijomis ikimokyklinio ugdymo pedagogams „Žaismė ir atradimai“ bei pagrindiniais teisinais dokumentais, reglamentuojančiais ikimokyklinio ugdymo(si) veiklą: Lietuvos Respublikos Konstitucija, Vyriausybės nutarimais, Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymu, Švietimo įstatymu, Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos, steigėjo norminiais teisės aktais, Panevėžio miesto savivaldybės Strateginiu veiklos planu, inžinerinio ugdymo programa, Mokyklos nuostatais, Mokyklos strateginiu planu.

II SKYRIUS

IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

Lopšelio-darželio „Žvaigždutė“ programa parengta vadovaujantis svarbiausiais ikimokyklinio ugdymo principais, užtikrinančiais ugdymo(si) kryptingumą, integralumą, veiksmingas ugdomasias sąveikas ir ugdymo(si) kokybę:

- **ugdymo(si) ir priežiūros vienovės principas.** Ikimokyklinio ugdymo(si) procesui būdinga ugdymo(si) ir priežiūros vienovė. Kiekviena suplanuota ir nesusplanuota sąveika bei kasdienė rutina yra ugdanti, turtinanti vaiko patirtį;
- **vaiko raidos ir ugdymo(si) dermės principas.** Ugdymo(si) procese atsižvelgiama į raidos nulemtą vaikų poreikių, patirties ir gebėjimų įvairovę ir skatinama visapusiška vaiko raida – fizinė, emocinė, socialinė, pažinimo, komunikavimo, meninės raiškos;
- **žaismės principas.** Žaismingumas yra viso ikimokyklinio vaikų ugdymo(si) pagrindinis bruožas, neatsiejama tyrinėjimo, eksperimentavimo, fantazavimo, kūrybos dalis, o žaidimas – svarbiausia savarankiška vaiko veikla;
- **sociokultūrinio kryptingumo principas.** Ugdytas(is) yra grindžiamas žmogiškosiomis, tautinėmis ir pilietinėmis vertybėmis, padedančiomis vaikams įsitraukti į supančią kultūrinę aplinką ir didinančiomis atvirumą kultūrinei bei kalbinei įvairovei;
- **integralumo principas.** Siekiama visuminės vaikų raidos, užtikrinamas darnus visų pasiekimų sričių gebėjimų plėtojimas, ugdymo(si) sričių tarpusavio ryšiai, vidinės turinio sąsajos kiekvienoje ugdymo(si) srityje, vaikų veiklos integralumas;

- **įtraukties principas.** Sudaromos sąlygos kiekvienam vaikui ugdytis, plėtoti savo galias, gauti reikiamą pagalbą, patirti sėkmę, atsižvelgiant į ugdymosi poreikių įvairovę;
- **kontekstualumo principas.** Vaikų ugdymas(is) vyksta estetiškuose, į veiklą įtraukiančiuose, vaikų iniciatyvoms atviruose artimiausios socialinės, kultūrinės, kalbinės ir gamtinės aplinkos kontekstuose, siekiama vaikų ugdymo(si) patirčių aktualumo, prasmingumo;
- **vaiko ir mokytojo bendro veikimo principas.** Aplinkos, sąveikos, bendros prasmės kuriamos įsiklausant ir atliepiant vaikų poreikius, interesus, iniciatyvas, nuomonę, drauge priimant sprendimus;
- **lėtojo ugdymo(si), užtikrinančio gilų įsitraukimą, principas.** Vaikai giliai išgyvena ir pajaučia kiekvieną čia ir dabar momentą, kai skiriama pakankamai laiko kasdienei rutinai, tyrinėjimo ar kūrybos procesui, nuostabai ir atradimo džiaugsmui;
- **reflektyvaus ugdymo(si) principas.** Mokytojas drauge su vaiku emocijomis ir veiksmais atspindi vaiko veikimo patirtis. Su vaikais drauge apmąstomos vaikų emocijos, veiklos ir jų rezultatai, numatomas tolesnis veikimas. Mokytojai apsveria veiklos kokybę ir savo pedagoginių sprendimų poveikį vaikų ugdymui(si);
- **šėimos ir mokyklos partnerystės principas.** Mokykla ir šeima (globėjai) bendradarbiauja kuriant susitelkusią, kartu besimokančią bendruomenę. Tėvai ir mokyklos darbuotojai pasitiki vieni kitais ir veikia dėl vaikų interesų.

III SKYRIUS

TIKSLAS, UŽDAVINIAI, UGDYMO(SI) REZULTATAI

Ikimokyklinio ugdymo tikslas – *atsižvelgiant* į vaikų prigimtines galias, patirtį, poreikius, šeimos ir bendruomenės susitarimus, kurti lanksčius edukacinius kontekstus, įgalinančius vaikus išsiugdyti pasitikėjimo, rūpinimosi savimi ir kitais, kultūrinio ir socialinio jautrumo, komunikavimo, lankstaus mąstymo, kūrybiškumo, mokėjimo mokytis pradmenis.

Tiksliui pasiekti numatomos lanksčios ugdymo(si) sąlygos, kurios skatina tiksle nusakytų ugdytinių galių auginimą ir padeda vaikams tapti pasitikinčiais, besirūpinančiais savimi ir kitais, jautriais kultūrinei ir socialinei įvairovei, komunikabiliais, lanksčiai mąstančiais, kūrybingais, tyrinėjančiais, sėkmingai besimokančiais,

Uždaviniai:

- atpažinti kiekvieno vaiko ugdymo poreikius, kylančius iš asmenybės raidos tarpsnio, individualių raidos ypatumų, prigimtinių gebėjimų visumos ir sociokultūrinės aplinkos;
- tikslingai taikyti vaiko ir mokytojo sąveika grindžiamus mokymo(si) metodus, ugdymo(si) priemones, kuriant lanksčią ugdymui(si) aplinką ir kontekstus, į vaiką ir jo vertybių ugdymą orientuotame, integraliame visuminiame ugdymo(si) procese;
- organizuoti ugdymą derinant kryptingą mokytojo ir spontanišką vaiko veiklą, taikant patirtinio mokymo(si) metodus, (projektus, tyrinėjimus, eksperimentavimą, pažintines išvykas, diskusijas ir kt.), pripažįstant žaidimą ir kasdienį vaiko gyvenimą grupėje kaip neatsiejamą ugdymo dalį;
- taikyti ugdymą(si) ir tyrinėjimą skatinančius kontekstus, siekiant sėkmingai įtraukti vaikus į veiklą bei palengvinti ugdymo(si) procesą.
- siekiant užtikrinti kiekvieno vaiko ugdymosi sėkmę, sudaryti galimybę vaikams skirtingais būdais pademonstruoti pasiekimus bei daromą pažangą ir juos sistemingai fiksuoti, dokumentuoti, analizuoti, vertinti ir aptarti su tėvais (globėjais);
- taikyti universalaus dizaino mokymuisi prieigą, kaip visų vaikų ugdymo(si) sėkmės prielaidą;
- kurti ir plėtoti pasitikėjimu ir pagarba, aktyvia partneryste grindžiamą tikslingą bendradarbiavimą su tėvais (globėjais); švietimo pagalbos specialistais ir kitais švietimo paslaugų teikėjais bei socialiniais partneriais.

Ugdymosi rezultatai.

Ikimokyklinio ugdymo(si) rezultatai yra pasiektas tikslas, įgyvendinti uždaviniai bei vaikų nuosekliai įgyjami ir plėtojami jų pasiekimai.

Pateikiamos auginamos 7 vaiko galios (pasitikintis, besirūpinantis savimi ir kitais, jautrus socialinei ir kultūrinei įvairovei, komunikabilus, lanksčiai mąstantis, kūrybingas, sėkmingai besimokantis), kurias augina 5 ugdymo(si) sritys (aš ir bendruomenė, mūsų sveikata ir gerovė, tyrinėju ir pažįstu aplinką, aš kalbų pasaulyje, kuriu ir išreiškiu).

Ugdymosi sritys yra orientuotos į Programoje numatytų vaikų pasiekimų plėtotę, apima vaikų ugdymo(si) turinį ir veiklas.

Pasiekimų sritys apjungiamos į grupes, atsižvelgiant į Mokyklos ypatumus ir pateikiamos Konceptualaus ugdymosi modelyje:

VAIKAS						
Pasitikintis	Besirūpinantis savimi ir kitais	Jautrus socialinei ir	Lanksčiai mąstantis	Komunikabilus	Kūrybingas	Sėkmingai besimokantis

		kultūrinei įvairovei				
--	--	-------------------------	--	--	--	--

Aš ir bendruomenė	Mūsų sveikata ir gerovė	Tyrinėju ir pažįstu pasaulį
Santykiai su suaugusiais ir bendraamžiais	Kasdienio gyvenimo įgūdžiai	Aplinkos pažinimas
Savireguliacija ir savikontrolė	Fizinis aktyvumas	Tyrinėjimas
Savivoka ir savigarba	Savireguliacija ir savikontrolė	Matematinis mąstymas
Emocijų suvokimas ir raiška	Savivoka ir savigarba	Skaitmeninis sumanumas
Aplinkos pažinimas		Mokėjimas mokytis
		Problemų sprendimas
		Kalbų supratimas

Aš kalbų pasaulyje	Kuriu ir išreiškiu
Aplinkos pažinimas	Emocijų suvokimas ir raiška
Skaitmeninis sumanumas	Tyrinėjimas
Kalbų supratimas	Meninė raiška
Kalbinė raiška	Estetinis suvokimas
Meninė raiška	Kūrybiškumas
	Gebėjimas žaisti

IV SKYRIUS UGDYMO(SI) TURINYS, PROCESAS IR APLINKOS

Programoje išskirtos keturios ugdymo turinio sudedamosios dalys: 1. Visuminis ugdymas (-sis). 2. Universalus dizainas mokymuisi. 3. Vaiko žaidimas. 4. Patirtinė veikla.

Visuminis ugdymas(is) yra pagrindinė ikimokyklinio ugdymosi kryptis, kuri lemia vaikų emocinių, socialinių, fizinių, pažinimo, kalbos, kūrybos galių harmoningą plėtojimąsi. Kiekvienas vaikas ugdomi savo tempu.

Sėkmingam visų vaikų dalyvavimui bendrame ugdymosi procese, pasitelkiant ugdymo metodų ir priemonių įvairovę, praktikuojamas universalus dizainas mokymuisi.

Vaiko žaidimas ir kita patirtinė veikla yra pagrindinės, viena kitą papildančios ugdomosios veiklos.

Vaikų ugdymas(is) vyksta mokyklos vidaus ir lauko aplinkose, taip pat aplinkose už mokyklos ribų (parkai, muziejai, gamtos ir kultūriniai objektai ir kt.). Mokyklos aplinkoje kuriami vaikų emocinį ir fizinį saugumą užtikrinantys, aktualūs mokyklos ugdymo aplinkai ugdymo(si) kontekstai, kurių bendrakūrėjai yra vaikai.

Patirtinės veiklos yra vaiko ugdymasis judant, stebint, tyrinėjant, eksperimentuojant, modeliuojant, kuriant, komunikuojant ir reflektuojant.

Aktyvūs ugdymo metodai padeda skatinti vaiko smalsumą, domėjimąsi, norą tyrinėti, patiriant sėkmę.

Siekiama, kad ugdymosi priemonės tenkintų ikimokyklinio amžiaus vaiko poreikį žaisti, judėti, bendrauti, bendradarbiauti, ugdytų vaiko savarankiškumą, saviraišką ir kūrybiškumą, skatintų saugoti ir puoselėti savo ir kitų sveikatą, lavintų intelektines galias, sietųsi su vaiko patirtimi ir kasdieniu jo gyvenimu, sudarytų sąlygas plėtoti vaiko kultūrai bei atlieptų jo poreikius bei pomėgius.

Ugdymo turinys įgyvendinamas kryptingai, orientuojantis į grupę lankančių vaikų poreikius ir pritaikomas pagal individualius gebėjimus, atsižvelgiant į ugdymo pasiekimus.

Mokytojas ugdymo metodus renkasi kūrybiškai ir laisvai. Skatinama kūrybinė pedagogo – vaiko sąveika. Nuolat bendraudamas su vaikais, pedagogas įtraukia vaikus į veiklą probleminiu klausimu, įdomia informacija ir kt. ir stebėdamas jų interesus, norus, gebėjimų lygį, turtina vaikų patirtį.

Pedagogas keičia numatytą veiklą pagal iškilusią vaiko idėją, problemą, sumanymą. Pritaria vaiko veiklai, ją gerbia, laiko vertinga patirtimi, emociškai palaiko, išplėtoja vaiko inicijuotus pokalbius, žaidimus, reaguoja į vaiko klausimus. Palaikomi bendri susitarimai ir sprendimai, įgyvendinami vaikų, tėvų, pedagogų projektai.

IKIMOKYKLINIO AMŽIAUS VAIKŲ UGDYMO TURINYS

1. Ugdymo(si) sritis. Aš ir bendruomenė		
Plėtoti vaikų savivoką ir savigarbą, emocijų suvokimą ir raišką, savireguliaciją ir kontrolę, santykius su suaugusiaisiais ir vaikais, socialinį ir kultūrinį supratingumą.		
1.1. Kas aš?		
Vertybinės nuostatos. Pasitiki savimi ir savo gebėjimais, gerbia save ir kitus. Bendrieji gebėjimai – plėtojamas supratimas apie save kaip unikalų asmenį, kuris auga, keičiasi, įgyja vis daugiau savarankiškumo, galių ir pasitikėjimo savimi, mokosi priimti savo gyvenimui ir ugdymuisi aktualius sprendimus bei pasirinkimus: savo poreikių, pomėgių, interesų supratimas ir raiška.		
Žingsniai	Pasiekimai	Pedagogo veikla – ugdymo(si) gairės
1-3 m.	Savo poreikius valgyti, žaisti, miegoti ir kt. vaikai mokosi parodyti veido mimika, garsais gestais, galvos linktelėjimu išreikšdami sutikimą ar papurtydami galvą į šonus („ne“), pirmaisiais žodžiais, kai yra jautriai globojami, žaidinami, kalbinami grupės mokytojo, kai jis stengiasi suprasti vaiko poreikių ženklus į juos reaguoti, kai įvardija vaiko poreikius ir domėjimosi poreikius.	Mokytojo jautrus ir pastovus emocinis ryšys su vaiku, bendravimas ir veikla kaip elgesio modelis vaikui, vaikams aktualus turinys ir veiklos padedančios pažinti ir suprasti save, suvokti savo ryšius su kitais ir vietą tarp kitų žmonių. Kūno vaizdavimas meno priemonėmis, žaidimas, tyrinėjimas, Steam veikla ir kt.
3-5(6) m.	Įsitraukia į žaidimus, įvairias veiklas, kurios padeda patirti ir suprasti: noriu – nenoriu, mėgstu – nemėgstu, įdomu – neįdomu, paskatina atpažinti, tyrinėti, įvardyti ir skirtingais būdais (emocine	Vaikai skatinami geranoriškai bendrauti. Kartu su vaikais sudaroma dienotvarkė, kuriamos elgesio grupėje taisyklės. Modeliuojamos įvairios situacijos, skaitant istorijas, žaidžiant. Sudaromos augimo laiko

	reakcija, pasirinkimu, piešiniu, žodžiais ar kt.) suaugusiesiems ir kitiems vaikams parodyti savo poreikius, pomėgius, interesus.	juostos, ūgio matuokliai, nuotraukos nuo gimimo iki dabarties, vardų žaidimai ir t.t.
1.2. Santykiai su suaugusiais		
Vertybinės nuostatos. Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais. Bendrieji gebėjimai. Pasitiki pedagogais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdienėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai reiškia jiems savo nuomonę, tariasi, derasi; žino, kaip reikia elgtis su nepažįstamais suaugusiais.		
Žingsniai	Pasiekimai	Pedagogo veikla – ugdymo(si) gairės
1-3 m.	Dalyvauja veiklose, rizikuoja, išbando ką nors nauja, kai šalia yra juo besirūpinantis suaugusysis. Geba mėgdžioti, tačiau žaidime savaip pertvarko suaugusiųjų veiksmus, žodžius, intonacijas.	Kartu su vaiku žaidžiama, imituoiant suaugusiųjų veiksmus – mamos, gydytojo, mokytojos, vairuotojo, kirpėjos ir kt. vaidmenys. Moko praustis, apsiauti batukus, užsisagstyti sagas.
3-5(6) m.	Geranoriškai, mandagiai bendrauja su suaugusiais. Tariasi, diskutuoja su jais dėl dienotvarkės ir elgesio taisyklių, teikia pasiūlymus, stengiasi laikytis susitarimų, žino, į ką galima kreiptis pagalbos pasimetus, nutikus nelaimei. Kasdienėse situacijose bando tinkamu būdu išsakyti priešingą nei suaugusio nuomonę.	Vaikai skatinami geranoriškai bendrauti. Modeliuojamos įvairios situacijos, skaitant istorijas, žaidžiant. Mokoma su kuriais žmonėmis ir kodėl bendrauti yra visada saugu, į kuriuos žmones visada galima kreiptis pagalbos.
1.3. Santykiai su bendraamžiais		
Vertybinės nuostatos. Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais. Bendrieji gebėjimai. Supranta, kas yra gerai, kas blogai, draugauja bent su vienu vaiku, palankiai bendrauja su visais (supranta kitų norus, dalijasi žaislais, tariasi, užjaučia, padeda), suaugusiojo padedamas supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems.		
Žingsniai	Pasiekimai	Pedagogo veikla – ugdymo(si) gairės
1-3 m.	Ieško bendraamžių draugijos. Žaidžia greta, trumpai pažaidžia su kitu vaiku, trumpam įsitraukia į kito vaiko žaidimą. Bendrauja mimika, judesiais, veiksmais.	Skatinant žaisti kartu, padedama įsitraukti į bendro žaidimo epizodus, sukuriant tam palankią vietą ir aplinkybes.
3-5(6)m.	Rodo iniciatyvą bendrauti ir bendradarbiauti su kitais vaikais, palaikyti su jais gerus santykius, domisi skirtumais tarp vaikų ir juos toleruoja. Taikiai diskutuoja, tariasi, derasi su kitais vaikais dėl žaidimų sumanymų ir veiklos. Dalijasi žaislais ir kovoja už kitų teisę žaisti pačiam. Siekdamas rasti kompromisą, įsitraukia į derybų procesą.	Sudaromos galimybės vaikams gauti naujų įspūdžių, galinčių praturtinti jų žaidimus. Aiškinama, koks elgesys yra geras ar blogas ir kodėl. Skatinama suvokti savo veiksmų pasekmes sau ir kitiems. Kartu su vaikais kuriamos taisyklės, susitarimai, pasiryžtant jų laikytis. Siūlomos veiklos, kurių metu skatinamas vaikų bendradarbiavimas.
1.4. Emocijų suvokimas ir raiška		
Vertybinės nuostatos. Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais. Bendrieji gebėjimai. Atpažįsta bei įvardina savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis, įprastose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu		

atsiliepia į kito jausmus (užjaučia, padeda).		
Žingsniai	Pasiekimai	Pedagogo veikla – ugdymo(si) gairės
1-3 m.	Atpažįsta ką jaučia, turi savus emocijų raiškos būdus. Pradeda vartoti emocijų raiškos žodelius ir emocijų pavadinimus.	Pastebima, kai vaiko emocijų ir jausmų raiška išsiplečia ir skirtingai į ją reaguojama, padedama atrasti naujų emocijų raiškos būdų.
3-5(6) m.	Apibūdina savo jausmus, pakomentuoja juos sukėlusias situacijas bei priežastis. Beveik neklysdamas iš veido mimikos, balso, kūno pozos nustato, kaip jaučiasi kitas, pastebi nuskriaustą, nusiminusį ir dažniausiai geranoriškai stengiasi jam padėti.	Skatinama samprotauti, kas pradžiugino, kas nuliūdino ar papiktino, kodėl? Skatinama žaisti bendrus žaidimus, kuriuose reikia suprasti kitą ir geranoriškai bendradarbiauti. Aptariama su vaikais, ką galima daryti, kai kas nors erzina kitą, atima žaislus, suduoda, kai kyla nesutarimai, kokias rasti išeitis.
1.5. Savireguliacija ir savikontrolė		
Vertybinės nuostatos. Nusiteikęs valdyti emocijų raišką ir elgesį. Bendrieji gebėjimai. Laikosi susitarimų, elgiasi mandagiai, taikiai, bendraudamas su kitais bando kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus.		
Žingsniai	Pasiekimai	Pedagogo veikla – ugdymo(si) gairės
1-3 m.	Geba geriau valdyti savo emocijų raišką ir veiksmus, reaguodamas į juo besirūpinančio suaugusiojo veido išraišką, balso intonaciją, žodžius. Bando laikytis suaugusiojo prašymų ir susitarimų.	Siūlomi žaidimai, padedantys mokytis spręsti konfliktines situacijas ir rasti tinkamą išeitį. Kalbama apie tinkamus emocijų raiškos būdus. Kartu su vaikais nustatomos kasdienės elgesio grupėje taisyklės. Įrengiamas grupėje nusiramino, gerų emocijų kampelis.
3-5(6) m.	Susilaiko nuo netinkamo elgesio jį provokuojančiose situacijose, ieško taikių išečių, kad neskaudintų kitų. Stengiasi suvaldyti savo pyktį, įniršį. Supranta susitarimų, taisyklių prasmę bei naudingumą ir dažniausiai savarankiškai jų laikosi.	Vaikui padedama išreikšti savo jausmus bei nusiraminti, kalbamasi apie tinkamas išeitis konfliktinėse situacijose. Padedama įvardyti sudėtingus jausmus: nusivylimą, nerimą, pavydą. Leidžiama vaikams žaisti kovos žaidimus, bet stebima, ar nėra ribų peržengimo ženklų, nustatomos ribos.
2. Ugdymosi sritis. Mūsų sveikata ir gerovė		
Plėtoti kasdienius gyvenimo įgūdžius, fizinį aktyvumą, savivoką ir savigarbą, savireguliaciją ir savikontrolę. Ugdymosi veiklos skatina ugdytis emocijų suvokimo ir raiškos, tyrinėjimo, problemų sprendimo, kūrybiškumo, žaidimo, mokėjimo mokytis gebėjimus.		
2.1. Kasdienio gyvenimo įgūdžiai		
Vertybinės nuostatos. Noriai ugdosi sveikam kasdieniam gyvenimui reikalingus įgūdžius. Esminiai gebėjimai. Tvarkingai valgo, savarankiškai atlieka savitvarkos veiksmus: apsirengia ir nusirengia, naudojami tualetu, prausiasi, šukuojasi. Saugo savo sveikatą ir saugiai elgiasi aplinkoje.		
Žingsniai	Pasiekimai	Pedagogo veikla – ugdymo(si) gairės
1-3 m.	Savarankiškai valgo ir geria. Pradeda naudoti stalo įrankius. Pasako, ko nori ir ko nenori valgyti. Pats eina į tualetą, suaugusiojo padedamas susitvarko. Suaugusiojo padedamas nusirengia ir apsirengia, bando praustis, nusišluostyti veidą, rankas. Padeda į vietą vieną kitą	Vaikas skatinamas valgyti įvairų maistą, pratinamas gerai jį sukramtyti, mokomas valgyti ramiai. Pratinamas keltis nuo stalo tik baigus valgyti. Siūloma žaisti žaidimus, mokoma naudotis stalo įrankiais. Prižiūrima, kad vaikas valgytų su įrankiais taip, kaip jis gali, pagiriama vaiką už pastangas. Mokoma

	daiktą.	taisyklingai naudotis tualetu.
3-5(6) m.	Valgo tvarkingai. Pasako, jog maistas reikalingas, kad augtume, būtume sveiki. Įvardija vieną kitą maisto produktą, kurį valgyti sveika, vieną kitą – kurio vartojimą reikėtų riboti. Savarankiškai serviruoja ir tvarko stalą. Savarankiškai apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. Suaugusiųjų padedamas pasirenka drabužius ir avalynę pagal orus. Priminus ar savarankiškai plaunasi rankas, prausiasi, nusišluosto rankas ir veidą.	Kartu su vaikais aptariama, kodėl žmogus valgo. Diskutuojama, ką jie dažniausiai valgo pusryčiams, pietums ir vakarienei, kurie iš jų vartojamų produktų yra naudingiausi jų augimui ir gerai savijautai. Naudojama vaizdinė medžiaga, žaidžiant mokomasi atskirti naudingą ir bevertį maistą. Skaitomos knygelės, vaikai vaidina, žaidžia loto, žiūri filmukus apie žmogui naudingus maisto produktus. Mokoma tinkamai apsirengti. Žaidžiami rankų plovimo žaidimai.
2.2. Fizinis aktyvumas		
Vertybinės nuostatos. Noriai, džiaugsmingai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus. Esminis gebėjimas. Eina, bėga, šliaužia, ropoja, lipa, šokinėja koordinuotai, išlaikydamas pusiausvyrą, spontaniškai ir tikslingai atlieka veiksmus, kuriems būtina akių-rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika.		
Žingsniai	Pasiekimai	Pedagogo veikla – ugdymo(si) gairės
1-3 m.	Vaikai vaikščioti ir išlaikyti pusiausvyrą mokosi eidami sumažinto ploto paviršiumi (tarp dviejų nubrėžtų linijų ir pan.), įveikdami kliūtis (ką nors peržengdami), lipdami į kalniuką. Judėdami laisvoje erdvėje, žaisdami judriuosius žaidimus, vaikai nuo greito ėjimo pereina prie bėgimo. Pastovi ant vienos kojos (3–4 sekundes). Tikslingai, skirtingu ritmu eina ten, kur nori, vaikščiodamas apeina arba peržengia kliūtis, eina plačia (25–30 cm) linija. Bėga keisdamas kryptį, greitį. Lipa ir nulipa laiptais pakaitiniu žingsniu, laikydamasis suaugusiojo rankos ar turėklų. Atsispirdamas abiem kojomis pašoka, nušoka nuo laiptelio, peršoka liniją, spiria kamuolį.	Vaikai judėjimo džiaugsmą patiria laisvai bėgiodami, landžiodami, šokinėdami, laipiodami karstynėmis, kopėtėlėmis, laipteliais, žaisdami su kamuoliais, važinėdami triratukais, dviratukais. Vaikai inicijuoja patys ir noriai įsitraukia į mokytojo inicijuojamas veiklas, skatinančias tyrinėti, kaip juda kūnas ir atskiros jo dalys, improvizuoti, fantazuoti, ieškoti neįprastų pozų, judesiais perteikiant pasakų herojų charakterius, gyvūnų, kitų objektų ypatybes. Sudaromos sąlygos vaikui vaikščioti įvairiu atstumu, neužkliudant padėtų daiktų. Skatinamas vaikas peržengti kliūtis, eiti plačia linija, laiptuoti kopėtėlėmis siekiant tikslo – pauostyti, pasiekti, nukabinti. Kartu su vaikais imituojama šuoliuojančius gyvūnus. Sudaromos galimybės vaikui ridenti, gaudyti, mėtyti, spardyti kamuolius, verti vėrinius, mokytis kirpti žirkklėmis. Iš kėdučių statyti (stumdyti) įvairias geometrines figūras.
3-5(6) m.	Vaikai juda spontaniškai, atlieka veiksmus su skirtingo dydžio, svorio ar formos priemonėmis, žaidžia įvairius imitacinius bei judriuosius žaidimus, kuriuose lavinami visi pagrindiniai judesiai: šliaužimas, ropojimas, ėjimas, bėgimas, šuoliukai, laipiojimas,	Nevaržomai judėdami ir eksperimentuodami vaikai išbando savo kūno judėjimo galimybes: lavina pagrindines fizines ypatybes (vikrumą, lankstumą, pusiausvyrą, koordinaciją, jėgą), mokosi saugiai keisti pradines kūno padėtis ir atlikti įvairius veiksmus rankomis, kojomis: išlaikyti kūną

	pralindimas, metimai, pusiausvyros pratimai. Jie išbando įvairiausių mokytojo demonstruojamus ir pačių atrandamus ėjimo ir bėgimo būdus: eiti pasistiebus, ant pėdos šonų, kulnų; eiti ištiesta virve, padėtu lanku; eiti aukštai keliant kelius, pusiau pritūpus, plačiu žingsniu, pristatomuoju, pakaitiniu ar kryžminių žingsniu, šonu, atbulomis, eiti nedideliame aukštyje (suoleliu); bėgti aukštai keliant kelius, šonu, atbulomis, įveikiant kliūtis, bėgti įkalnėn, nuokalnėn, bėgimą kaitalioti su ėjimu, sustoti pagal netikėtą signalą, keisti kryptis, bėgti greitai, lėtai.	statinėje būsenoje, judėti (ne)persikeldami erdvėje; įgyja drąsos ir pasitikėjimo savimi. Veikdami ribotame plote pratinasi judėti saugodami save ir kitą. Žaisdami komandinius žaidimus, vaikai mokosi laikytis taisyklių, laimėti ir pralaimėti, derinti judesius, judėjimo būdus, sutelkti ir perkelti dėmesį į regimus ir girdimus signalus. Vaikai mokomi judėti poroje, ratu, sutartinai su kitais vaikais. Ugdytiniai aprūpinami priemonėmis, tinkančiomis konkrečioms sportiniams žaidimams (krepšinio, futbolo kamuolių, kėglių, lazdų). Sudaromos sąlygos žaisti žaidimą „Klasės“, šokinėti per gumytę. Vaikai raginami kurti šešėlių teatrą, išbandyti gestų kalbą, žaisti žaidimus „Rankos mankština, rankos šoka“.
--	--	---

2.3. Dienos ritmas

Vertybinės nuostatos. Siekiama padėti vaikams suprasti jų poreikius atitinkantį dienos ritmą ir jo laikytis. Tai padeda vaikams jaustis saugiems, energingiems, nepervargti, ugdo laiko suvokimą, suteikia jėgų ir drąsos išgyventi pokyčius.

Esminis gebėjimas. Kasdieniniai pasikartojantys ritualai, maitinimasis, miegas ir veiklos padeda vaikams orientuotis dienos laike.

Žingsniai	Pasiekimai	Pedagogo veikla – ugdymo(si) gairės
1-3 m.	Ugdosi dienos ritmo (aktyvumo ir poilsio derinimo) pajautą, kai kasdienių veiklų metu yra mokytojo skatinami atpažinti kūno siunčiamus signalus: gerą nuotaiką, žvalumą, energingumą, dėmesingumą arba nuovargį, mieguistumą, irzlumą, negalėjimą susikaupti. Mokosi suprasti paveikslėliais sudėliotą savo grupės dienos tvarkę, stebėti ir patikrinti, kas šią dieną jau įvyko, kas dar įvyks. Kasdieniai pasikartojantys ritualai, maitinimasis, miegas ir veiklos padeda orientuotis dienos laike.	Tyrinėja savo judėjimo ir poilsio ritmą, paveikslėliais dėliodami savo veiklų eilę ir žymėdami, ar tai buvo aktyvi, ar rami veikla.
3-5(6) m.	Skatinami mokytojo ir atsižvelgdami į visos mokyklos dienos režimą, patys sudėlioja savo dienos ritmą paveikslėliais, sudėlioja dienų su ypatingais įvykiais (švenčių, išvykų dienos), keičiančiais įprastą dienos eigą, dienos ritmą. Ryte paveikslėliais pažymi, ką šiandien ketina veikti, o vakare reflektuoja, ar pavyko tai įgyvendinti. Jie tyrinėja savo nuotaikos ir energijos kaitą	Mokytojo padedami, mokosi atpažinti ženklus, kurie rodo, kad jų aktyviai judančiam kūnui reikia poilsio (bėgiodami, šokinėdami pavargo, kvėpuoja atvira burna, smarkiai plaka širdis), kada jų nejudrioje būsenoje esančiam kūnui reikia judėjimo (sunku ramiai išsėdėti, sutelkti dėmesį į veiklą). Vaikai iš skaitomų pasakojimų, istorijų ir patys išbandydami sužino, kad aktyvi veikla padeda išlieti tiek patirtas

	per dieną, žymėdami paveikslėliais, aptardami kaitos priežastis. Padedami mokytojo, susikuria ritualus prieš einant miegoti, pavyzdžiui, pavartyti knygutę, pasiklausyti lopšinės.	malonias emocijas, tiek ir nerimą, įtampą. Atlikdami atsipalaidavimo, kvėpavimo pratimus, pajaučia, kaip jie nuramina tiek kūną, tiek ir emocijas ar sunkias mintis. Vaikai išbando įvairius kūno aktyvumo reguliavimo būdus, 18 pavyzdžiui, judėti pagal greito ir lėto tempo, aktyvumą žadinančią ir raminančią muziką.
--	--	---

2.4. Saugus elgesys

Vertybinės nuostatos. Siekiama padėti vaikams ugdytis saugaus elgesio su nepažįstamais žmonėmis įpročius, saugoti savo ir kitų sveikatą.

Esminiai gebėjimai. Vaikai aiškinasi, kokie prisilietimai prie jų kūno yra tinkami (artimų suaugusiųjų ar draugo apkabinimas) ir kokie netinkami, mokosi grupėje saugoti asmeninę erdvę. Vaikai mokosi tvirtai pasakyti „ne“ netinkamam prisilietimui, pasitraukti iš situacijų, kuriose pasijunta nesaugiai, pranešti apie tai suaugusiajam, kuriuo pasitiki.

Žingsniai	Pasiekimai	Pedagogo veikla – ugdymo(si) gairės
1-3 m.	Drauge su suaugusiuoju mokosi saugiai žaisti, atsargiai elgtis su buities daiktais ir lauke.	Mokytojai pagal situaciją lanksčiai keičia savo vaidmenis, tapdami vaiko padėjėjais, tyrinėtojais, kūrėjais, besimokančiaisiais.
3-5(6) m.	Žino daiktus, kurie yra pavojingi jų sveikatai ir saugumui, kas atsitinka, kai vaikai su jais žaidžia. Supranta kokie pavojai slypi virtuvėje (elektros prietaisai, aštrūs daiktai), vonioje (skalavimo, valymo priemonės), svetainėje, tėvų miegamajame (praviras langas, vaistai, dūžtantys daiktai). Kasdienių veiklų metu mokosi saugiai elgtis žaisdami kieme, lauke, laikytis susitartų saugaus elgesio taisyklių. mokosi atsakingai elgtis aplinkoje, kurioje yra gyvūnų,	Mokytojui modeliuojant įvairias situacijas, skaitant istorijas, pasakojant, kartu žiūrinėjant paveikslėlius, korteles, kalbantis, vaikai mokosi suprasti, su kuriais žmonėmis ir kodėl bendrauti yra visada saugu (tėvai, globėjai, mokytojai ir kt.), į kuriuos žmones visada galima kreiptis pagalbos pasiklydus, ištikus nelaimei, patekus į bėdą (policininkai, gaisrininkai, medikai, pardavėjai ir pan.), kaip reikia elgtis, jei visai nepažįstamas žmogus kalbina, kviečia pasivaikščioti ar pasivažinėti, siūlo saldumynų, siekia liesti (mandagiai atsisakyti pasiūlymų, jei situacijoje nedalyvauja tėvai, mokytojai).

2.5. Savivoka ir savigarba

Vertybinės nuostatos. Save vertina teigiamai.

Bendrieji gebėjimai. Supranta savo asmens tapatumą („aš esu“, „buvau“, „būsiu“), pasako, kad yra berniukas/mergaitė, priskiria save savo šeimai, grupei, bendruomenei, pasitiki savimi ir savo gebėjimais, palankiai kalba apie save, tikisi, kad kitiems jis patinka, supranta ir gina savo teises būti ir žaisti kartu su kitais.

Žingsniai	Pasiekimai	Pedagogo veikla – ugdymo(si) gairės
1-3 m.	Kalba pirmuoju asmeniu: „aš noriu“, „mano“. Savo „aš“ sieja su savo veikla ir daiktų turėjimu – pasako, ką daro, ką turi. Pasako, kas jis yra – berniukas ar mergaitė, atskiria berniukus nuo mergaičių, pavadina 5–6 kūno dalis.	Mokytojas dažnai įvardija daiktus, kurie priklauso vaikui, komentuoja vaiko veiklą, būtinai pamini vaiko vardą. Pasiūlo žaidimų „Mano-tavo“, „Mano kūnas“, „Mano žaidimai“. Kalbasi su vaikais, ką mėgsta žaisti berniukai ir mergaitės.
3-5(6) m.	Suvokia savo norus, jausmus, savybes, gebėjimus. Geba daryti įtaką kitam,	Paskatinama samprotauti apie save, savo pomėgius, veiklą: Kas? Kada? Ką? Kur?

	atsakingai pasirinkti ir priimti sprendimus. Savo gebėjimus ir save vertina teigiamai. Save apibūdina, nusakydamas fizines ir elgesio savybes, priklausymą šeimai, grupei, gali pasakyti savo tautybę. Stebi ir atpažįsta kitų palankumo ir nepalankumo jam ženklus (pasakytus žodžius, kvietimą žaisti kartu ir kt.).	Kaip? Su kuo? Kur buvai? Su kuo buvai? Ką mėgsti veikti? Pasiūloma idėjų savęs, šeimos, kitų žmonių, jų grupių, tyrinėjimams. Skatinami pokalbiai, diskusijos apie fizines savybes, pomėgius ir elgesio savybes, šeimą, grupę, Tėvynę. Skatinama vaikus pozityviai reaguoti į savo klaidas, nebijant bandyti, apsirikti.
3.Ugdymo(si) sritis. Tyrinėju ir pažįstu pasaulį		
Plėtoti daiktinės ir gamtinės aplinkos pažinimą, matematinį mąstymą, skaitmeninį sumanumą, kalbų supratimą, tyrinėjimą, problemų sprendimą, mokėjimą mokyti. Ugdymo(si) veiklos skatina žaidimo, kūrybiškumo, emocijų suvokimo ir raiškos gebėjimus.		
3.1. Aplinkos pažinimas. Mus supantys daiktai		
Vertybinės nuostatos. Nusiteikęs pažinti pasaulį jam suprantamais matematiniais būdais. Esminiai gebėjimai. Atranda skaičių ir figūrų pasaulį, plėtoja supratimą ir kalbą apie skaičiavimo ir matavimo būdus, jų taikymą aplinkai pažinti, problemoms spręsti, geba išreikšti pastebėjimus apie objektų kiekį, formą, dydį, sekas, vietą ir judėjimo kryptį.		
Žingsniai	Pasiekimai	Pedagogo veikla – ugdymo(si) gairės
1-3 m.	Daiktų pasaulį pažįsta ir atpažįsta visais jutimais, padedančiais suvokti daiktų spalvą, formą, garsą, kvapą, skonį, tekstūrą. Pirmaisiais gyvenimo metais vaikai grupėje esančius įvairius daiktus tyrinėja juos griebdami, liesdami, mesdami, kišdami į burną, kramtydami, domisi judančiais, garsus skleidžiančiais, ryškių spalvų daiktais. 2–3 metų vaikai daiktus rūšiuoja pagal formą, spalvą, dydį, naudodami rūšiavimo žaislus ir sensorines priemones.	Žaisdami ir tyrinėdami pažįsta artimiausioje aplinkoje esančius daiktus, patiria, kad daiktai (žaislai, baldai, knygos, kamuoliai ir kt.) turi požymius (forma, dydis, spalva ir tekstūra), kad medžiagos, iš kurių pagaminti daiktai, yra skirtingos (minkštos – kietos, skaidrios – neskaidrios, lengvos – sunkios);
3-5(6) m.	Pasirinktus daiktus laisvai rūšiuoja, skirsto į kategorijas: pagal dydį, formą, spalvą, tekstūrą, pradeda rūšiuoti pagal du požymius. Daiktus ir jų savybes vaikai mokosi suprasti ir pavadinti, kai jų tyrinėjimus lydi mokytojo komentarai, klausimai, grįžtamasis ryšys. Vaikai daiktus pažįsta juos stebėdami, sugretindami, palygindami, grupuodami, rikiuodami nuo mažiausio iki didžiausio, komponuodami, konstruodami. 3–6 metų vaikai tyrinėja, kuo tos pačios rūšies daiktai skiriasi vieni nuo kitų (pavyzdžiui, kamuoliai skiriasi dydžiu, svoriu, spalva) ir nuo kitos rūšies daiktų (pavyzdžiui, kamuoliai forma skiriasi nuo knygų). 3–6 metų vaikai tyrinėja	Vaikų įsitraukimas skatinamas mokytojiui kryptingai kuriant ugdymo(si) kontekstus. Mokytojo padedami, ieško panašumų ir skirtumų, sprendžia iškilusias problemas. Veikdami su daiktais, vaikai mokosi sutelkti dėmesį, mąstyti, prisiminti, tausoti daiktus, ugdomi kantrybę, savikontrolę. Nuolatinė veikla su daiktais lavina vaikų gebėjimą koncentruoti žvilgsnį, rankų ir akių koordinaciją; Mokytojiui padedant, gretina realius daiktus ir jų atvaizdus iš skirtingos perspektyvos (iš šono, viršaus, apačios, šešėlio), pradeda suprasti jų vaizdavimą plokštumoje (pavyzdžiui, planas). Daiktų dydį vaikai tyrinėja, bandydami apimti delnais, apglėbti, gretindami su savo ūgiu. Drauge su mokytoju vaikai aiškinasi, kaip

	gamtos ir žmogaus sukurtus daiktus, varto enciklopedijas, klausosi informacinių tekstų, stebi tiksliai parinktus vaizdo įrašus, aiškindamiesi gamtos objektų (jie auga, daugelis juda, jiems reikia maisto ir pan.) ir žmogaus sukurtų daiktų skirtumus, domisi, kaip yra kuriami daiktai, kiek reikia pastangų ir išmanymo juos kuriant, ir pradeda suvokti, kad žmogaus sukurtų daiktų kaitą lemia mokslo ir technologijų pažanga.	daiktai keitėsi, kokie jie buvo seniau, kokie dabar, kaip tobulėjo, kaip žmogus juos pritaikė savo poreikiams. Jie lygina praeities ir dabarties daiktus, komentuoja jų išvaizdą, paskirtį, kaip veikia, iš ko pagaminti. Supranta, kad tos pačios paskirties daiktas (pavyzdžiui, stalas) gali būti pagamintas iš medžio, metalo, plastiko.
--	--	--

3.2. Aplinkos pažinimas. Gyvoji ir negyvoji gamta

Vertybinės nuostatos. Siekiama suteikti galimybę vaikams tyrinėti artimosios aplinkos gamtos objektus ir reiškinius, susipažinti su svetur egzistuojančios gyvybės įvairove ir padėti suprasti, kad gyvybė turi poreikių.

Esminiai gebėjimai. Išmoka parodyti pagarbą gyvybei ir rūpestį aplinka, stebi ir tiria gyvų ir negyvų daiktų santykius, reaguoja į aplinkos pokyčius, ugdomi supratimą apie žmogaus veiklos poveikį aplinkai.

Žingsniai	Pasiekimai	Pedagogo veikla – ugdymo(si) gairės
1-3 m.	Vaikai susipažįsta su jų aplinkoje esančiais augalais ir gyvūnais, juos stebi, tyrinėja. Vaikai aiškinasi kam reikalingi medžiai (teikia pavėsį, jame prieglobstį randa gyvūnai), mokytojo padedami, išsiaiškina, kad medžiai gamina deguonį, kuris būtinas žmonių ir gyvūnų kvėpavimui, ir supranta, kad medžius reikia saugoti ir sodinti.	Mokytojo padedami, vaikai aiškinasi organizmų poreikius (pvz., augalui reikia dirvožemio, saulės šviesos...) Darže, šiltnamyje, ant palangės vaikai sodina, prižiūri augalus, stebi, matuoja, fiksuoja, kaip jie auga. Prižiūrėdami augalus vaikai mokosi rūpintis gamta ir aplinka, prisiimti atsakomybę, pasitikėti savo jėgomis.
3-5(6) m.	Tyrinėja, aiškinasi, kas ir kaip vyksta gamtoje, pastebi gyvosios ir negyvosios gamtos vienovę: augalui reikia dirvožemio, vandens, saulės šviesos; gyvūnui – maisto, vandens, būsto. Mokytojo padedami, vaikai aiškinasi, stebi, tyrinėja organizmų poreikius, aiškinasi, kam naudojamas vanduo, kodėl jis toks svarbus ir reikalingas organizmams. Vaikai aptaria ir supranta, kad žmogaus išmestos atliekos gali būti pavojingos gyvajai gamtai, mokosi taupiai naudoti vandenį, popierių, priemones, nešvaisto jų be reikalo, suprasdami, kad taip prisideda prie Žemės išteklių tausojimo, tvarumo. Vaikų tyrinėjimai ir eksperimentavimas.	Mokytojo padedami, vaikai seka paros, metų ciklą. Aiškinasi, kaip gyvena augalai ir gyvūnai – dieną ir naktį, skirtingais metų laikais, kokie pasikeitimai vyksta jų gyvenime. Pasirinkę keletą mokyklos kiemo augalų, jie stebi ir fiksuoja (piešia, fotografuoja, matuoja) vienmečių augalų gyvenimo ciklą (pavasari išdygsta, užauga, vasarą žydi, subrandina vaisius, išbarsto sėklas ir vėlyvą rudenį nunyksta); medžių metų ciklą (pavasari sužaliuoja, žydi ir sėklas išbarsto kasmet, žiemą išgyvena numetę lapus, nesimaitindami). Vaikai klausosi mokytojo skaitomų tekstų, varto knygas apie gamtą, žiūri vaizdo įrašus ir išsiaiškina, kad žiemą vieni gyvūnai įminga, kiti išlieka aktyvūs, nes dar gali susirasti maisto, dauguma paukščių žiemoti išskrenda į šiltesnius kraštus. Netikėti atradimai –

		žaisdami vaikai atranda fizikinius reiškinius: jėgas (tamprumo (guma), paprastuosius mechanizmus (dvivietės sūpuoklės, magnetizmą... Susipažįsta su medžiagomis, jas maišo ir t.t.
--	--	--

3.3. Matematinis mąstymas. Skaičiavimas ir modeliavimas

Vertybinės nuostatos. Nusiteikęs pažinti, išbandyti ir saugiai naudoti aplinkoje esančias skaitmenines technologijas. Esminiai gebėjimai. Siekiama padėti vaikams atrasti skaičių pasaulį, plėtoti jų supratimą apie skaičiavimo būdus ir jų taikymą savęs ir aplinkos pažinimui, problemų sprendimui.

Žingsniai	Pasiekimai	Pedagogo veikla – ugdymo(si) gairės
1-3 m.	Stebi ir yra įtraukiami į situacijas, kuriose minimi skaičiai, yra skaičiuojama (pavyzdžiui, eilėraščiai, dainelės, judrieji žaidimai, išvykos, stalo žaidimai). Vaikai iki 3 metų pradeda nuspėjamai reaguoti į įprastus įvykius, kurių baigtį galima iš anksto numatyti (pavyzdžiui, įjungus jungiklį, žaislas pradeda judėti).	Padedami mokytojo, vaikai atranda, kad „vienetą“ galima susieti su vienu daiktu, kad skaičiuojant naudojama ta pati žodžių seka, o paskutinis skaičių sekos skaičius reiškia suskaičiuotą objektų kiekį. Vaikai ugdomi žaisdami su medžiagomis ar objektais, kurie susiję su priežastimi ir pasekmėmis (veiksmai, kurie įvyks). Vaikai dienvakarijose klįjuoja numatomų įvykių paveikslėlius, atrenka reikalingus ingredientus maistui ruošti.
3-5(6) m.	Įsitraukia į skaičiavimo veiklas, kuriose skaičiuojama pridėdant po vieną pasitelkus daiktus, piešinius, rankų pirštus. Naudodami fizines ir skaitmenines priemones, laiku gaudami mokytojo grįžtamąjį ryšį, jo palaikomi, vaikai mokosi atpažinti ir paaiškinti kiekybinę informaciją perteikiančius vaizdus (pavyzdžiui, skaitmenis, piešinius, schemas). Skaičiavimo užduotis (pavyzdžiui: „Žydėjo dvi gėlytės, pražydo dar viena. Kiek žydi dabar?“) vaikai atlieka jas suvaidindami, nupiešdami, parodydami gestais, manipuliuodami daiktais. 3–6 metų vaikai supranta, kad tam tikros rūšies informacija gaunama surinkus duomenis, vykdant stebėjimą ar apklausą.	Vaikai įsitraukia į mokytojo inicijuotus žaidimus, kuriuose skaičiuojama į priekį ir atgal (12-os ribose), pradėdama skaičiuoti nuo bet kurio skaičiaus (10-ies ribose). Naudodamiesi objektais, piešiniais, kurdami istorijas, vaikai pradeda suprasti, ką reiškia skaičius sudėti ir atimti. Iš pradžių mokosi sujungti ir išskaidyti kiekį 5-ių objektų grupėje, vėliau 10-ies ir 12-os ribose. Dalyvaudami žaislingose veiklose, vaikai neformaliai įsitraukia į skaičiavimo uždavinių sprendimą. Žaisdami ir stebėdami vaikai pradeda suprasti, jog ir atsitiktinio įvykio rezultatas gali būti numatomas, ir atranda du būdus tai padaryti: eksperimentuoti praktiškai arba bandyti mąstyti logiškai.

3.4. Erdvės tyrinėjimai

Vertybinės nuostatos. Nusiteikęs pažinti pasaulį jam suprantamais matematiniais būdais.

Esminiai gebėjimai. Siekiama plėtoti vaikų suvokimą apie matematinius būdus erdviniams objektams pažinti ir įvairias išraiškos galimybes savo pastebėjimams apie jų formą, dydį (ilgį, tūrį), masę, padėti ir judėjimą tam tikra kryptimi apibūdinti.

Žingsniai	Pasiekimai	Pedagogo veikla – ugdymo(si) gairės
1-3 m.	Noriai įsitraukia į įvairias eksperimentines ir kasdienėje veikloje pasitaikančias ilgio (pločio, aukščio),	Savo pastebėjimus jie išreiškia parodydami daiktus, kurie suaugusiojo apibūdinami šiomis su matavimu susijusiomis sąvokomis:

	masės, tūrio palyginimo veiklas. Vaikai iki 3 metų natūraliai išitraukia į aplinkoje esančių daiktų ir objektų tyrinėjimą. Kalbinami suaugusiojo, ima reaguoti į tokią daiktų savybę kaip forma, spalva vis geriau suprasdami, kai apie daiktą sakoma: „toks pat“, „panašus“, „skiriasi“, „kitoks“. Žaisdami ir eksperimentuodami vidaus ir lauko aplinkose, įvairiose situacijose kalbinami mokytojo, vaikai įgyja vis daugiau patirties pasirinktu būdu (gestais, kalba, piešiniais ar vadovaudamiesi instrukcijomis) duoti nurodymus dėl objekto judėjimo krypties (į kairę, į dešinę, į priekį, atgal) ir buvimo vietos (viduje, išorėje ir kt.) arba sekti kitų atitinkamus nurodymus.	„ilgas“ arba „trumpas“, „aukštas“ arba „žemas“. Vaikai jaučia raminantį suaugusiojo palaikymą, kai jų veiksmus palydi suaugusiojo žodis, veiksmo kartojimas. Kalbinami vaikai išmoksta pavadinti vis daugiau linijų, dvimačių (plokštumos) ir trimačių (erdvės) figūrų, džiaugiasi jas atpažindami paveikslėlyje, aplinkoje surasdami jų analogų; Kalbinami vaikai noriai išitraukia į vaizdinių, garsinių, žodinių, judesio, pojūčių, skirtingų kategorijų objektų sekų AB (BA) kopijavimo, pratęsimo, atkartojimo, atpažinimo veiklas.
3-5(6) m.	Noriai išitraukia į suaugusiųjų inicijuotas veiklas, skatinančias tyrinėti, kaip galima palyginti daiktų ilgį (plotį, aukštį) arba tūrį, kai daiktų sugretinti neįmanoma. 3–6 metų vaikai, tyrinėdami aplinką, drauge su mokytoju ir kitais vaikais atranda, kiek daug erdvinės informacijos yra aplink: panašumo, elementų išdėstymo, atsikartojimo, formos bendrumo. 3–6 metų vaikai, žaisdami ir eksperimentuodami vidaus ir lauko aplinkose, įgyja vis daugiau patirties pasirinktu būdu (gestais, kalba ar piešiniais, vadovaudamiesi instrukcijomis) duoti nurodymus apie objekto judėjimo kryptį (į kairę, į dešinę, į priekį, atgal) ir buvimo vietą (viduje, išorėje ir kt.) arba sekti kitų atitinkamus nurodymus.	Vaikai įtraukiami į probleminių situacijų, kuriose reikia įvertinti atstumą tarp savęs ir kitų, tarp dviejų artimos aplinkos objektų, nagrinėjimą, sugalvoti ir paaiškinti, kaip įvairiose situacijose galima palyginti dviejų trijų pažįstamų objektų atitinkamą dydį. Vaikai diskutuoja, dalinasi savo pastebėjimais ir kartu sparčiai plečia su ilgio, masės, tūrio (talpos) matavimu susijusį žodyną (ilgesnis – trumpesnis, aukštesnis – žemesnis, storesnis – plonesnis, toliausiai – arčiausiai, lengvesnis – sunkesnis, talpesnis – mažiau talpus). Vaikai savo pastebėjimus išreiškia piešiniuose, lipdiniuose. Jų piešiniuose atsiranda vis daugiau detalių, vis daugiau dėmesio kreipiamą į jų išsidėstymą ir dydį.
3.5. Skaitmeninis sumanumas		
Vertybinės nuostatos. Siekiama padėti vaikams įgyti skaitmeninio raštingumo ir informacinio mąstymo pradmenis. Esminiai gebėjimai. Naudotis skaitmeniniais įrenginiais, ieškoti, vertinti kaupti informaciją, saugiai naudoti, pristatyti informaciją, ja keistis, bendrauti ir bendradarbiauti tinkluose, keisti turimą ir kurti naują skaitmeninį turinį.		
Žingsniai	Pasiekimai	Pedagogo veikla – ugdymo(si) gairės
1-3 m.	Žaisdami, tyrinėdami aplinką, domisi grupėje ir mokykloje esančiais įvairiais jų amžių atitinkančiais išmaniaisiais daiktais be ekranų (žaislais, robotukais, rašikliais ir kt.). Vaikai iki 3 metų	Skaitmeninių priemonių saugaus ir atsakingo naudojimo, virtualaus bendravimo taisyklės vaikai sužino ir mokosi taikyti jas aptardami su suaugusiuoju (mokytoju, tėvais (globėjais)), nagrinėdami įvairias situacijas ir

	žaisdami atlieka dviejų nesudėtingų, jiems suprantamų veiksmų sekas (pavyzdžiui, paimti kamuolį ir paduoti draugui, linguoti ir ploti, dėlioti kaladėles).	pavyzdžius. Skaitmeninį raštingumą vaikai atranda išitraukdami į įvairias mokytojo paskatintas kūrybines, tyrinėjimo ir judrias veiklas, vykstančias realios aplinkos kontekstuose.
3-5(6) m.	Veiksmų sekas (algoritmus) problemoms spręsti suvokia ir elementariai taiko stebėdami, žaisdami, nagrinėdami ir įvardydami įvairių procesų, kasdienių darbų ir veiklų atlikimą žingsniais, veiksmų eiliškumą, susitarimus-taisykles. Programavimo aplinkose kuria ir vykdo paprastas komandų sekas. Pradeda suprasti, kaip valdomi robotai, išbandydamas sudarytą paprastą programą atpažįsta klaidas ir koreguoja veiksmų seką.	Žaisdami mokosi žodines komandas pateikti vaizdiniais, garsiniais ir kitais simboliais bei atlikti jais žymimus veiksmus. Vaikai užrašo komandų sekas simbolių sekomis ir mokosi jas „perskaityti“ bei atlikti. Siekdami rezultato ir naudodamiesi realiais objektais kaip simboliais (kaladėlėmis, akmenukais, piešiniais, kortelėmis ir kt.), vaikai dėlioja ir atlieka veiksmų seką. Žaisdami, konstruodami, vaikai bando sudėlioti veiksmų sekas, kurias atlieka skaitmeniniai objektai (robotukai, valdikliai ir pan.). Vaikai nurodo, kuo skiriasi rezultatai, kai komandas atlieka žmogus ir robotas.

4. Ugdymo(si) sritis. Aš kalbų pasaulyje

Plėtoti kalbų supratimą, kalbinę raišką, skaitmeninį sumanumą, meninę raišką, aplinkos pažinimą. Ugdymo(si) veiklos skatina ugdytis tyrinėjimo, problemų sprendimo, kūrybiškumo, mokėjimo mokytis, emocijų suvokimo ir raiškos, žaidimo gebėjimus.

4.1. Kalbų supratimas

Vertybinės nuostatos. Tai vaiko kalbinių įgūdžių ir gebėjimų bei kalbinės tapatybės ugdymas(is). Esminiai gebėjimai. gebėjimas klausytis ir suprasti kitų kalbėjimą bei reaguoti į nežodinę raišką; gebėjimas suprasti įvairiomis formomis pateikiamą, informaciją (žodinę, grafinę, simbolinę, vaizdinę, garsinę), domėjimasis simboliais, raidėmis ir tekstu, gebėjimas suprasti amžių atitinkančius meninius ir informacinius tekstu.

Žingsniai	Pasiekimai	Pedagogo veikla – ugdymo(si) gairės
1-3 m.	Ugdosi kalbos suvokimo gebėjimus, bendraudami su suaugusiais ir kitais vaikais. Jie atkreipia dėmesį į kalbėjimą, plečia pasyvų ir aktyvų žodyną, girdėdami suaugusiojo kalbą, pasižyminčią aukštesniu balso tonu, ryškia emocija intonacija. Vaikai ugdosi foneminę klausą ir fonologinį suvokimą, mokosi sutelkti dėmesį ir klausytis, žaisdami suaugusiojo inicijuojamus garsų žaidimus, klausydamiesi įvairių aplinkos garsų, ritmų, eilėraščių, dainelių gimtąja ir kitomis kalbomis, atlikdami įdomias, aktualias, bet neilgai trunkančias veiklas. Vaikai klausosi mokytojo ir kitų vaikų, būdami grupėje ir būdami vieni, tylioje aplinkoje ir triukšmingame fone,	Išitraukimą skatina mokytojo siūlomos įdomios ir aktualios veiklos, žaidybinės situacijos, žadinančios prigimtinių vaikų smalsumą, domėjimąsi ir emocinį išitraukimą į bendravimo ir bendradarbiavimo procesus. Vaikus taip pat įtraukia kalbiniai žaidimai, skaitomos ir nežodiniu būdu pasakojamos istorijos, dialogiškas ugdymo procesas, iššūkio situacijos. Sėkmingam išitraukimui būtinos vaikų kalbinius gebėjimus atitinkančios ir jų žodinių ir nežodinių bendravimą skatinančios sąlygos, kuriose būtų pripažįstama ir reaguojama į skirtingus vaikų saviraiškos būdus. Vaikų dalyvavimas išitraukus moko klausyti ir išklausyti, skatina kūno kalba ir verbaline išraiška reaguoti į kalbančiųjų intencijas, plėtoja kalbinės raiškos

	įvairiose komunikacinėse situacijose.	gebėjimus.
3-5(6) m.	Aktyviai įsitraukdami į bendravimą su mokytoju ir kitais vaikais veikia, kalbos garsų žaidimus, eilėraščių, dainų, pasakojimų, pasakų gimtąja ir kitomis kalbomis klausymąsi, plėtoja kalbos supratimą, „atranda“ žodžių prasmes, ugdosi trumpalaikę ir ilgalaikę atmintį, kalbinę vaizduotę, skatinančią mintis išreikšti žodžiais. Vaikai klausosi gyvai pasakojamų ir įrašytų (televizijos, radijo, kompaktinėse plokštelėse, internete) įvairaus stiliaus ir turinio tekstų (grožinių, publicistinių, enciklopedinių, informacinių) apie aplinką, įvykius, reiškinius, taip pat savo ir kitų vaikų kalbos įrašų. Vaikai kalbos supratimą plėtoja gaudami informaciją ir kitais pojūčiais: vaizdu, lytėjimu, uosle, ragaudami.	Supratimo gilėjimą užtikrina kryptingos ir vaikų raidos skirtumus atliepiančios ugdymosi veiklos, skatinančios tyrinėjimą, aiškinimąsi ir problemų sprendimą, taip pat patirtinis ugdymo(si) procesas, kuris sudaro galimybes vaikams klausinėti, diskutuoti, ginčytis, spręsti problemas. Supratimo gilėjimą skatina žodinę raišką iliustruojančios ar ją papildančios vaizdinės ir kitais pojūčiais suvokiamos ugdymo(si) priemonės, kalbos siejimas su aplinkos objektais. Aiškinimasis, argumentavimas, reflektavimas padeda gilinti supratimą, kad kalba ir žodžiai daro poveikį kitam, skatina kritinį mąstymą, moko pasirinkti tinkamas komunikacijos priemones, leidžia suvokti skirtingų kalbų ir kalbos formų (žodinės, nežodinės, simbolinės, grafinės) įvairovę.

4.2. Kalbinė raiška

Vertybinės nuostatos. Nusiteikęs kalba ir kitomis komunikavimo priemonėmis bendrauti su kitais, išreikšti savo patirtį, jausmus, mintis ir emocijas. Esminiai gebėjimai. Gebėjimas išreikšti patirtį, jausmus ir mintis, įsitraukti ir plėtoti pokalbį, gebėjimas pasakoti, atpasakoti, apibūdinti, kurti, aiškinti taikant nežodines ir žodines raiškos priemones, gebėjimas komunikuoti paprastomis grafines ir rašytines raiškos formomis.

Žingsniai	Pasiekimai	Pedagogo veikla – ugdymo(si) gairės
1-3 m.	Mėgdžiojimu, skiemenų ar žodžių pakartojimais, veiksmiais, mimika ir pantomimika dalyvauja paprastuose žodiniuose žaidimuose. Šio amžiaus vaikų žodyno gausėjimą ir kalbinę raišką skatina aktyvus suaugusiojo bendravimas su vaiku, inicijuojant pokalbius, plėtojant vaiko pasakymus, juos pakartojant. Vaikų mąstymo ir kalbos raidą skatina amžių atitinkančių tekstų, eilėraščių, pasakų skaitymas, istorijų pasakojimas, siejamas su vaizdine informacija, taip pat tokiais jutiminishiais pojūčiais kaip lytėjimas, ragavimas, uostymas. 3 metų vaikai, suaugusiojo padedami, kartoja girdėtus trumpus kūrinėlius, dalyvauja pokalbiuose, kelių žodžių vientisiniais sakiniais kalba apie save, savo norus, poreikius, išgyvenimus, pasakoja apie tai, ką mato ir girdi, vartoja paprastas mandagumo frazes, formuluodami	Vaikai pasitelkia žodinę ir nežodinę raišką aktyviai bendraudami ir komunikuodami su suaugusiais ir bendraamžiais įvairiose veiklose. Bendraudami su kitais, koncentruojasi į save, kalba sau ir su savimi, neadresuodami kalbos kitam. Vaikai į pokalbius su kitais mokosi įsitraukti, kalbinami suaugusiojo, atsakydami į klausimus. Vaikų poreikį bendrauti, išreikšti norus ir mintis skatina dienos įvykių ir rutininių veiklų aptarimas. Kasdienėse veiklose mokytojo skatinami vaikai mokosi išreikšti ir įvardyti savo emocijas, poreikius.

	sakinius, taiko pagrindines gramatikos taisykles;. 1–3 metų vaikai plėtoja rašytinės raiškos gebėjimus mėgdžiodami suaugusiuosius ir eksperimentuodami: stebėdami rašančiuosius ar piešiančiuosius, bandydami imituoti, braukti, keverzoti, piešinėti, palikdami ženklus smėlyje, popieriuje, vandenyje.	
3-5(6) m.	Kalbinės raiškos būdus tyrinėja keisdami balso stiprumą, kalbėjimo tempą, intonaciją, eksperimentuodami garsais ir žodžiais, kurdami naujadarus, žaisdami kalba ir kurdami savo kalbas. Vaikai vartoja paprastos konstrukcijos gramatiškai taisyklingus sakinius, taisyklingai taria daugumą gimosios kalbos garsų, atpažįsta garsus žodyje, skiria gimosios kalbos žodžius nuo išgirstų kitos kalbos žodžių. Vaikų kalba turtėja, jų kalbinė raiška sudėtingėja, jiems klausantis skaitomų, pasakojamų, vaidinamų tekstų ir siužetų, įgarsintų filmukų ar pasakų, patiems juos atpasakojant, perkuriant, pratęsiant, suvaidinant, iliustruojant, deklamuojant, kalbantis su mokytoju apie teksto turinį ir prasmes, siejant tekstą su vizualia medžiaga. Vaikai vartoja įvairias kalbos dalis, kalba taisyklingais vientisiniais ir sudėtiniais sakiniais, formuluoja klausiamuosius sakinius („Kada...“, „Kur...“, „Kaip...“), kuria naujus žodžius pagal įsisavintas žodžių darybos taisykles. 3–6 metų vaikai ištraukia į įvairias mokytojo siūlomas veiklas, susijusias su galimybe piešti ir rašyti, pavyzdžiui: „rašo“ žinutę ar laišką piešiniu, kopijuoja matomus simbolius, raides, žodžius, kuria savo ženklus ir simbolius, puošia ir apipavidalina užrašytas raides ar ženklus siedami juos su realiais objektais.	Žaisdami išplėtotus siužetinius vaidmenų žaidimus, vaikai ištraukia į dialogą, polilogą, išbando skirtingas kalbėjimo manieras, mokosi žodinėmis derybomis ir kompromiso paieškomis spręsti kylančius nesutarimus ir problemas laikydamiesi savo kultūrinei aplinkai priimtinių bendravimo taisyklių. Vaikai bendravimo gebėjimus ugdo kartu su suaugusiuoju ir bendraamžiais skaitinėdami knygas, kalbėdamiesi apie skaitomas ar pasakojamas istorijas, diskutuodami apie atliktą veiklą, patirtą nuotyki, žiūrėtą filmą, girdėtą pasaką, pasakodami istorijas, kurdami pasakojimus, kalbėdamiesi apie tai, ką norėtų patirti ir veikti. Ištraukę į žaismės situacijas vaikai bando juokauti, kalba „ateivių“ kalbomis, „užsienio“ kalbomis. Mokytojo inicijuojamose arba natūraliai susiklosčiusiose situacijose, atveriančiose kalbų įvairovę, bando susikalbėti su kitakalbėmis vaikais ar suaugusiais. Mokydamiesi rašinėti, vaikai veikia kūrybiškai, pavyzdžiui: iš akmenėlių, gilių, kaštonų dėlioja simbolius ir raides, pagaliuku rašo ant smėlio, kreidelėmis – ant asfalto, rengia simbolių, piešinių, ženklų „laiškus“ gamtos gyvūnams, kuria knygeles, kūno kalba vaizduoja raides, žodžius, kuria istorijas apie raides ar garsus, stato ir konstruoja simbolius, raides. Vaikai ištraukia į mokytojo inicijuojamas veiklas, žaidimus, kurių metu piešiniais, rašinėjimais, raidėmis pavaizduoja savo patirtį, išgyvenimus, norus, rašo žinutes, laiškėlius tėvams, vaikams, mokytojams.
4.3. Kalbų įvairovės suvokimas ir kalbinės tapatybės formavimasis		
Vertybinės nuostatos. Siekiama padėti vaikams tapatintis su savo šalies kalba ir kultūra, susipažinti su kalbų įvairove, ugdyti(s) kalbų įvairovės suvokimą, vertybines nuostatas, susijusias su įvairialypiais kultūriniais ir kalbiniais kontekstais, plėtoti kalbinę, tautinę ir pilietinę tapatybę.		

Esminiai gebėjimai. Tapatinimasis su savo šalies kalba ir kultūra, kalbų įvairovės suvokimo ugdymasis, vertybinių nuostatų, susijusių su įvairialypiais kultūriniais ir kalbiniais kontekstais, ugdymasis, kalbinės, tautinės ir pilietinės tapatybės plėtojimas.		
Žingsniai	Pasiekimai	Pedagogo veikla – ugdymo(si) gairės
1-3 m.	Skatinamas kalbų ir kultūrų pažinimas bei kalbinės tapatybės (nebūtinai susijusios su viena kalba) formavimasis. Kultūrų ir kalbų įvairovės pažinimą skatinančioje mokyklos aplinkoje vaikai turi galimybę matyti įvairių kultūrų ženklus, simbolius, girdėti įvairias kalbas, vartoti įvairiomis kalbomis parašytas knygeles.	Domėjimąsi skirtinga kalbine raiška (bendrine kalba, tarmėmis), skirtingomis kalbomis ir kultūromis skatina suaugusiojo pasakojimai apie kitas šalis, kultūras, kalbas, jų atmainas; knygelių, parašytų įvairiomis kalbomis, vartymas; garso įrašų (dainelių, eilėraščių, pasakojimų) įvairiomis kalbomis klausymas; įvairiakalbiai stalo žaidimai. Vaikų suvokimą apie kalbų įvairovę ugdo, pozityvų požiūrį formuoja ir bendrauti įvairiakalbėje aplinkoje moko, pavyzdžiui, svečių, atstovaujančių kitoms kalboms ar kultūroms, vizitai.
3-5(6) m.	Mokosi atpažinti skirtingas kalbas, suprasti kita kalba kalbančiųjų intencijas, žaisdami vaidmenų, naratyvinius, stalo ir žodžių žaidimus, įsitraukdami į kūrybines ir kitokias aktyvias veiklas su kitomis kalbomis kalbančiais bendraamžiais, bendraudami su svečiais, jungdamiesi į tinklus su kitų šalies regionų ir kitų šalių vaikais, klausydamiesi skaitomų istorijų, skaitydami knygutes dviem ar keliomis kalbomis, žiūrėdami filmukus.	Vaikų smalsumą sužadina ir juos įtraukia mokytojo inicijuojamos veiklos, kurių metu gyvai arba nuotolinėmis priemonėmis bendraujama su vaikais ar suaugusiais, kalbančiais kitomis kalbomis ar lietuvių kalbos tarmėmis. Padedami mokytojo, vaikai mokosi taikyti kompensacines kalbos supratimo ir kalbos raiškos strategijas: siekdami suprasti ir perduoti informaciją pasitelkia neverbalinę kalbą, mimikas, gestus, aplinkos objektus. Vaikai noriai įsitraukia į mokytojo siūlomus kiekvienai kultūrai autentiškus kalbinius žaidimus (mįslės, juokavimus, skaičiuotes, greitakalbes ir kt.).

5. Ugdymo(si) sritis. Kuriu ir išreiškiu

Plėtoti estetinį suvokimą, meninę raišką, gebėjimą žaisti, kūrybingumą, tyrinėjimą, emocijų suvokimą ir raišką.

5.1. Gebėjimas žaisti

Vertybinės nuostatos. Nusiteikęs kartu su kitais vaikais plėtoti žaidimus, kurdamas vaikų žaidimų kultūrą.

Esminiai gebėjimai. Individualiai ir drauge su kitais žaidžia ir pats kuria įvairius žaidimus: režisūrinius, vaidmenų ir žaidimus su taisyklėmis, moka laikytis skirtingų žaidimų taisyklių.

Žingsniai	Pasiekimai	Pedagogo veikla – ugdymo(si) gairės
1-3 m.	Atpažįsta, emociškai atliepia, įsitraukia į suaugusiųjų žaidimus (kykavimai, mylavimai, juokinimai) ir patys juos inicijuoja, kurdami ugdymosi situacijas. Aktyviai tyrinėja žaislus, daiktus, atrasdami ir į tyrinėjimo repertuarą įtraukdami naujus veiksmus (sugriebti,	Drąsina vaiką veikti, tyrinėti, rodyti iniciatyvą. Veikia kartu su juo. Žaidina vaikus, kalba įvairiomis emocingomis intonacijomis, naudoja įvairių tempą. Tuos pačius žaidimus, pokštavimus kartoja keletą kartų, siekdamas, kad vaikas įsimintų. Rodo kaip galima veikti su daiktais, skatina vaiką

	mesti, ridenti ir pan.), pažįsta objektus, jų savybes ir bando juos įvardyti.	pamėgdžioti, atrasti naujų veikimo būdų. Kalba maloniomis, linksmomis intonacijomis, skatina mėgdžioti veiksmus ir intonacijas. Parūpina įvairių žaislų, leidžia jais naudotis. Gėrasi, skatina vaikų žaidimus, žaisdamas drauge reiškia įvairias emocijas, skatina vaikus pasakoti, ką jie daro.
3-5(6) m.	Pasirinktoje ar susikurtoje žaidimo aplinkoje (lėlių namelis, miškas, gyvūnų aptvaras, miesto gatvės, geležinkelis ir pan.), pasitelkęs nedidelius objektus ir žaislus vaikas kuria žaidimo įvykius, pats atlikdamas veiksmus su skirtingais personažais. Pats atlieka vaidmenis ir pats kuria jo patirtis atliepiančią žaidimo siužetą. Vaikai prisiima vaidmenį ir remdamiesi savo patirtimi konstruoja pažįstamus įvykius ir kasdienes situacijas. Žaisdami dviese ar keliuose per konkrečius prisiimtus vaidmenis ir įsivaizduojamus vaidmenų tarpusavio santykius vaikai drauge konstruoja žaidimo siužetą. Vaikai vysto sudėtingus, jų gyvenimo patirtimi, mėgstamų pasakų, istorijų, TV programų siužetais paremtus scenarijus. Vaikai ugdomi gebėjimą vienu metu veikti dviejuose lygmenyse – kontroliuoti vaidmens atlikimą ir realius savo santykius su kitais žaidėjais. Vaikai kuria bendrai įgyta patirtimi grįstus žaidimų pasaulius, plėtodami ilgalaikius, tęstinius didesnės grupės dalies vaikų žaidimus. Žaisdami vaikai perpranta taisyklių prasmę, mokosi jų laikytis ir patys kurti naujus žaidimus su taisyklėmis.	Parūpina žaidimams tikrų daiktų. Parodo, kaip galima žaisti su teatro lėlėmis, siūlo vaikams pažaisti matytą pasaką. Skatina vaikus reikšti natūraliai kylančias emocijas, nelygina vaiko išraiškos su kito vaiko. Drauge žaidžia muzikinius žaidimus ir ratelius, parodo ir skatina laisvai, savaip kartoti veiksmus. Paaiškina vaikams siužetus, daro pauzes, kad vaikai galėtų sutelkti mintis, sumanymus ir pagal juos veikti. Siūlo vaikams naudoti įvairius butaforinius daiktus, parodo, kaip tie patys daiktai gali būti panaudoti įvairiose situacijose.
5.2. Meninė raiška. Dailė		
Vertybinės nuostatos. Siekiama padėti vizualinės raiškos priemonėmis vaikams išreikšti save, savo jausmus, emocijas, potyrius, savo pasaulio matymą ir supratimą apie tam tikrus reiškinius, plėtoti vaizdinį ir erdvinį mąstymą, kūrybingumą.		
Esminiai gebėjimai. Dailės raiška padeda atrasti ir plėtoti vaikų autentišką vaizdavimo stilių.		
Žingsniai	Pasiekimai	Pedagogo veikla – ugdymo(si) gairės
1-3 m.	Spontaniškai tyrinėja mokytojo pasiūlytas vizualinės raiškos priemones: jas liečia, judina, brauko, spaudo, teplioja dažais, pirštukais, pastebi pėdsaką, spalvą, liniją, dėmę, pajaučia tekstūrą, skirtingų faktūrų medžiagiškumą	Sudaro sąlygas vaikams pamatyti žaismingą, elementarių pasikartojančių veiksmų piešimą, lipdymą, skatina vaikus bandyti patiems. Siūlo vaikams geros kokybės minkštų, ryškių dailės priemonių, kad jomis veikdamas vaikas patirtų džiaugsmą. Sudaro

	paviršius. Remdamiesi patyrimu vaikai pradeda suprasti rankos judesių ir piešimo priemonės paliekamo pėdsako ryšį. Jie tyrinėja savo keverzones ir terliones, bando apie jas pasakoti, kai suaugusieji palankiai reaguoja, drąsina ir komentuoja vaikų piešinius. Vaikų kūrybines iniciatyvas pažadina galimybė nevaržomai veikti savo tempu, pagal savo norus ir galias. Tobulėjant motorikai bei akies ir rankos koordinacijai, vaikai ima vis labiau kontroliuoti savo judesius, jų kryptis ir vaizduoti įvairesnes linijas, formas.	vaikams galimybes žaisti, tepinėti dažais, paišioti, dėti spaudus ir kt. ant įvairaus formato ir tekstūros popieriaus. Skatina vaikus pasakoti apie savo piešinį, lipdinį. Stebi vaiko raiškos procesą, randa būdų užtikrinti, kad jis būtų džiaugsmingas ir teikiantis vaikams teigiamas emocijas Siūlo vaikams eksperimentuoti įvairesnėmis priemonėmis ir medžiagomis: molis, vaškas, vilna, šlapias popierius, ir kt.
3-5(6) m.	Kuria – piešia tikslingus grafinius ir spalvinius vaizdus. Įsitraukdami į mokytojo inicijuojamas kūrybines veiklas, vaikai išbando ir tyrinėja įvairias grafinės ir spalvinės raiškos priemones ir medžiagas. Vizualinių raiškos priemonių ir įrankių įvairovė, jų tyrinėjimas ir kūrybinis veikimas skatina vaikų grafinę ir spalvinę raišką.	Sudaro vaikams galimybę kuriant veikti taip kaip jie to nori. Skatina žaismingai eksperimentuoti linijomis, spalvomis, formomis. Padeda suprasti, kad iš įvairių medžiagų, buities atliekų galima sukurti originalių, gražių darbų. Drąsina kurti darbelius iš smulkių detalių. Inicijuoja vaikų kūrybinius projektus skatinančius vaikų kūrybiškumą. Suteikia galimybę kurti ornamentus, dekoruoti audinius, daiktus grafiniais ženklais ir simboliais. Organizuoja eksperimentus kurių metu vaikams sudaromos sąlygos netikėčiausiais būdais pažinti dailės medžiagų galimybes.

5.3. Meninė raiška. Muzika

Vertybinės nuostatos. Siekiama padėti vaikams tyrinėti garsų ir muzikos pasaulį, pažinti muzikos vertingumą, išbandyti įvairias muzikinės raiškos priemones ir būdus.

Esminiai gebėjimai. Muzikinė veikla pratina girdėti, atkartoti dainuojant ir muzikuojant, kurti, siekti meistriškumo, ugdyti drausmingumą, suteikia saviraiškos galimybę, padeda patirti bendrumo jausmą muzikuojant drauge, gilina estetinį suvokimą.

Žingsniai	Pasiekimai	Pedagogo veikla – ugdymo(si) gairės
1-3 m.	Intuityviai domisi, tyrinėja garsų pasaulį balsu, aplinkoje esančiais daiktais, instrumentais. Dairosi, ieškodamas garso šaltinio, reaguoja į garso aukščio skirtumus, trumpam sutelkia dėmesį į aplinkoje skambančią muziką. Gestais ir čiaušėjimu reaguoja į lopšines, žaidinimus su judesiais, ritinius ir melodinius darinius. Imituoja suaugusiųjų vokalizavimą, ypač ilgus garsus. Ritmiškai linguoja, supasi, ploja, krato barškučius ir skambaliukus. Čiauska nereguliais ritmo dariniais,	Dainuoja vaikams liaudies daineles, nešiojant ritmingai sūpuoja, kilnoja, judina jo rankas. Klausosi įvairių stilių muzikos, bei sudaro muzikinę aplinką, kurioje vaikas galėtų išgirsti įvairius aplinkinio pasaulio garsus. Skatina vaikus groti muzikiniais instrumentais, grojančiais žaislais. Dainuoja su vaikais įvairias daineles, klausosi muzikos, judesiais imituoja tekstą.

	spontaniškai žaidžia balso intonacijomis, sutelkia dėmesį į muzikos ir aplinkos garsus, juos mėgdžioja. Imituoja kai kuriuos pažįstamus melodinius ir ritminius darinius. Apžiūrinėja, tyrinėja muzikos instrumentus, aplinkos daiktus, jais išgauna garsus. Vienas ir kartu su kitais dainuoja nesudėtingas daineles, jų tekstą interpretuoja kūno judesiais. Imituoja ritmo ir melodinius darinius, vis tiksliau išlaiko ritminį pulsą. Groja lengvai įvaldomais melodiniais ir mušamaisiais instrumentais. Juda (su priemonėmis ir be jų) klausydamas ir kurdamas. Išlaiko dėmesį klausydamasis muzikos kūrinio, atpažįsta kai kurias anksčiau girdėtas melodijas ir klausytus kūrinius. Įvardija arba parodo, kad supranta kai kuriuos muzikos kontrastus (garsiai – tyliai; greitai – lėtai, linksmi – liūdnai). Muzikinę raišką naudoja kitoje veikloje. Noriai muzikuoja individualiai ir grupėje.	
3-5(6) m.	Aiškiai skiria kalbėjimą nuo dainavimo, tyrinėja savo balso galimybes. Tyrinėja įvairesnius garso išgavimo būdus pasitelkdamas kūno perkusiją, gamtos medžiagas, muzikos instrumentus ir kitus daiktus, skanduoja, ploja, išbando sudėtingesnius judesius. Individualiai ir su kitais dainuoja autorines ir liaudies dainas dažniausiai tiksliai intonuodamas. Improvizuoja vokales melodijas, įgaunančias struktūrinių muzikos savybių. Instrumentais ar kūno perkusija groja nustatytu pulsu ir pakartoja trumpus ritminius bei melodinius darinius. Judesį derina su dainavimu, ritmišku skandavimu, judesiais atliepia muzikos nuotaiką, tempą ir stilių. Pavadina keletą muzikos instrumentų, atpažįsta kai kuriuos tembrus. Muzikuodamas su kitais vaikais klausosi, kaip jo indėlis dera su kitais. Savais žodžiais išsako kilusius įspūdžius apie klausomus kūrinius ar atlikimą.	Parūpina vaikams kuo daugiau muzikinių instrumentų skatina, vaikus jais groti. Skatina vaikus improvizuoti, kurti balsu ir judesiu. Dainuoja su vaikais vienbalses ir dialogines dainas, skatina vaikus dainuoti individualiai. Drauge su vaikais kuria ritmus, melodijas ketureiliams, mįslėms, patarlėms ir pan. Skatina vaikus dainuoti visur kur įmanoma: grupėje, lauke, dirbant ir kt. Sudaro sąlygas klausytis įvairių epochų, kultūrų ir stiliaus muzikos.
5.4. Meninė raiška. Šokis		
Vertybinės nuostatos. Siekiama padėti vaikams tyrinėti savo kūno judesių galimybes, plėtoti motorinių		

judesių ir kinestetinį intelektą, gerinti kūrybinį ir kritinį mąstymą, pasitikėjimą, ištvermę ir toleranciją. Esminiai gebėjimai. Šokant atrasti galimybes derinti laisvą judesį ir ritminius pratimus, susipažinti su liaudies rateliais, įvairiais šokio žanrais, mėginti kurti choreografines kompozicijas, puoselėti judesiu kultūrą, estetinį skonį ir pagarbą vienas kitam.

Žingsniai	Pasiekimai	Pedagogo veikla – ugdymo(si) gairės
1-3 m.	Drąsiai tyrinėja erdvę, juda natūraliai ir spontaniškai, reaguoja į suaugusiojo judesius ir bando juos imituoti. Tyrinėja judėjimo kryptis, atlieka keletą skirtingų judesių stovėdamas vietoje, persikeldamas erdvėje, šoka naudodamas priemones. Atlieka paprastus ratelius ir dainuojamuosius žaidimus, bandydamas nustatyta kryptimi koordinuotai judėti su kitais. Vienu metu judina kelias kūno dalis. Improvizuoja judesiais atliepdamas muzikos nuotaiką ir savybes, kuria, kuri laiką prisimena ir kartoja įvairias dviejų trijų judesių kombinacijas.	Skatina vaikus tyrinėti įvairius judesius, žaidina juos, naudodant plaštakų, galvos judesius, kykavimus. Žaidžia su vaikais muzikinius žaidimus, ratelius, skatina juos judėti pagal muziką einant, bėgant, apsisukant. Skatina vaikus šokti tyloje, kad atsiskleistų jų ritmo suvokimas.
3-5(6) m.	Atskiri judesiai, o vėliau ir jų deriniai padeda 3–6 metų vaikui išlaisvinti kūno koordinaciją ir plastiškumą, todėl jis pradeda judėti erdvėje įsivaizduojama vingiuota linija, mokosi koordinuoti savo kūną. Vaikai naudoja laisvus tekamuosius judesius, kurie padeda kontroliuoti kūno energiją ir įtampą. Augdami ir judėdami vaikai mokosi valdyti savo kūną: judėti ta pačia puse, išlaikyti pusiausvyrą, demonstruoti lankstumą, reguliarių ir gilų kvėpavimą. Vaikai atpažįsta ir įvardija pagrindinius judėjimo būdus vietoje ir persikeliant erdvėje (pavyzdžiui, šuoliukai, pritūpimai, sukiniai, paprasti žingsneliai). Ilgainiui vaikai spontaniškus judesius keičia į sąmoningai struktūruotą judesių seką ir judesys tampa šoku.	Sudaro vaikams galimybę žaisti muzikinius žaidimus, eiti ratelius, dainuoti dainas, klausytis muzikos įrašų. Kartu su vaikais žaidžia vaizduojamuosius žaidimus ir nuolat siūlo naujus. Skatina vaikus naudoti natūralius judesius. Padeda vaikams siėti pamatytą personažą su atliekamais judesiais, vartoja frazes, pvz.: „šokinėja aukštai kaip varlė“ ir kt. Siūlo vaikams stebėti gamtą, atkreipti dėmesį, kaip kokie gamtos reiškiniai ir aplinkos objektai juda ar nejuda, ir ieškoti idėjų kuriant savo judesių sekas.

5.5. Meninė raida. Teatras

Vertybinės nuostatos. Siekiama padėti vaikams tyrinėti ir pažinti teatrinių raidos formų įvairovę, patiems išbandyti skirtingas teatrinės raidos priemones.

Esminiai gebėjimai. Vaidybinės improvizacijos pasitelkiant savo kūno judesius, muzikavimą, spontanišką dainavimą bei kuriant improvizacinius teatro vaidinimus sau ir draugams, plėtoja vaikų kūrybiškumą ir pagilina estetinį pasaulio pažinimą teatro meno formomis.

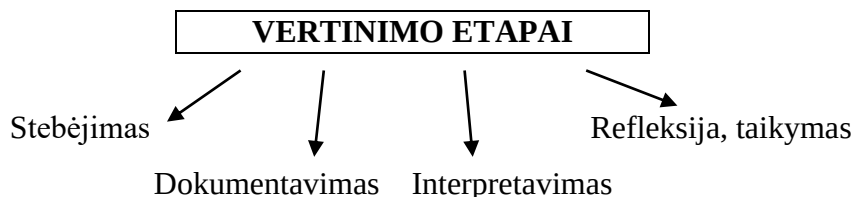
Žingsniai	Pasiekimai	Pedagogo veikla – ugdymo(si) gairės
1-3 m.	Išbando balso, kūno ir mimikos raškas ir priemones, siekdamas emocinio poveikio aplinkiniams pasirenka pritarimo	Rodo vaikams kaip galima veikti su daiktais, skatina vaiką pamėgdžioti, atrasti naujų veikimo būdų. Kalba maloniomis,

	sulaukusias raiškas. Režisūrinių ir vaidmenų žaidimų metu atlikdamas pasirinktą vaidmenį pasitelkia kūno judesius, veido mimiką, balso intonacijas ir priemones.	linksmomis intonacijomis, skatina mėgdžioti veiksmus ir intonacijas. Skatina vaikus įsiklausyti į veikėjus, siužetą, rodo vaikams veiksmus ir leidžia jiems improvizuoti, reikšti tokias emocijas, kokios tuo metu kyla.
3-5(6) m.	Žaidimai labai artimi kūrybinei dramai, juose daug vaidybos elementų. Atlikdami simbolinius vaidmenis, vaikai naudoja išraiškingus kūno judesius, veido mimiką, balso intonacijas, giliai išgyvena kuriamas situacijas ir kartu mokosi tiksliau, aiškiau, autentiškai, kūrybiškai perteikti savo išgyvenimus kitiems vaikams ir artimiems suaugusiesiems.	Mokytojas palaiko ir paskatina kūrybišką vaiko raišką pastebėdamas, išitraukdamas ir pats ją modeliudamas. Parodo, kaip galima žaisti su teatro lėlėmis, siūlo vaikams pažaisti matytą pasaką. Skatina vaikus vaidinti, parodo, kaip galima judėti ir kalbėti-intonuoti pagal tipiškus veikėjo bruožus, tempo ritmą. Palankiai vertina stebimus vaikų vaidinimus, klausia jeigu kas neaišku ir kt.

V SKYRIUS VAIKŲ UGDYMO(SI) PAŽANGA, UGDYMO(SI) TĘSTINUMAS

Vaikų ugdymo(si) pažangos ir pasiekimų stebėseną – tai nuolatinis informacijos apie vaiką, jo ugdymo(si) pasiekimus bei daromą pažangą kaupimas ir apibendrinimas. Vaiko pasiekimai ir pažanga fiksuojami naudojantis metodiniu leidiniu „Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas“ pagal 18 ikimokyklinio amžiaus vaiko pasiekimų sričių su vertybinėmis nuostatomis ir esminiais gebėjimais. Stebima kiekvieno vaiko individuali pažanga ir ūgtis. Vaikų ugdymo(si) pažangos stebėseną – nuolatinis procesas.

Vaikų pasiekimų vertinimas, grindžiamas aiškiais, vaikams ir jų tėvams žinomais kriterijais pagal pasiekimų žingsnius arba pagal individualias ikimokyklinio ugdymo programas vaikams, turintiems specialiuosius ugdymosi poreikius.

Pasiekimų ir pažangos vertinimas vykdomas panaudojant šiuos metodus ir būdus: vaiko veiklos ir elgesio stebėjimas natūralioje kasdienėje veikloje, pokalbis su vaiku, vaiko veiklos ir kūrybos darbų analizė, garso, vaizdo įrašai, vaiko pasakojimai, pokalbiai su vaiko tėvais (globėjais), anketinės apklausos ir tėvų atsiliepimai. Vertinimo metu gauta informacija kaupiama ir fiksuojama vaiko Aplanke.

Vertindami vaiko ugdymo pasiekimus ir pažangą siekiame: pažinti vaiką kaip individualybę,

išsiaiškinti vaiko poreikius, interesus, pomėgius, galimybes, nustatyti vaiko pasiekimų lygį ir jo daromą pažangą, padrąsinti vaiką, pačiam suprasti, kas jam sekasi gerai, o kur reikalinga suaugusiojo pagalba.

Su vertinimo rezultatais supažindinami tėvai (globėjai). Pasiekimų vertinimas vykdomas du kartus per metus. Pirmasis vertinimas ikimokyklinio amžiaus vaikams vykdomas nuo einamųjų metų rugsėjo 1 dienos iki spalio 31 dienos. Antrasis pasiekimų vertinimas iki gegužės 20 dienos. Naujai pradėjusiam lankyti grupę vaikui vertinimas vykdomas po 1 mėnesio adaptacinio laikotarpio. Tarpiniai vaikų pasiekimų vertinimai yra atliekami, jei išryškėjo didelės ugdymo(si) spragos. Mokytojai vertina vaiko pasiekimus ir pažangą pagal visas ugdymo sritis, nustato vaiko pasiekimų žingsnius ir numato silpniau išreikštus gebėjimus. Mokytojų vertinimas apie vaiko pasiekimus ir pažangą fiksuojamas elektroniniame dienyne „Mūsų darželis“. Jame yra braižoma pasiekimų diagrama – parodanti įvairių sričių vaiko pasiekimų augimą. Informacija apie vaiko pasiekimus pateikiama ugdytinių tėvams individualių pokalbių, konsultacijų metu. Vertinant vaiko pasiekimus, laikomasi konfidencialumo principo.

Visi vaiko pažangos ir pasiekimų duomenys ir kita informacija, susijusi su vaiko pažanga ir pasiekimais, kaupiama ir saugoma aplanke „Vaiko pasiekimų ir pažangos aplankas“, skaitmeninėje laikmenoje ar kt. Vaiko aplanke kaupiami vaiko veiklos stebėjimo aprašai, vaiko dailės ir kiti darbeliai, pačių vaikų mintys, įdomūs posakiai, vaiko pomėgių aprašymai, įdomūs klausimai, nuotraukos, mokytojų refleksija apie vaiko pasiekimų lygį, daromą pažangą ir ugdymo(si) perspektyvą.

Vaikų ugdymo pasiekimų rezultatai apibendrinami mokytojų tarybos posėdžiuose, kuriuose numatomos tolimesnės gairės, ugdymo veiklos tobulinimas.